

1 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan

Tredje vice talmannen meddelade att voteringen *onsdagen den 3 maj kl. 9.00* skulle utgå, medan voteringen samma dag kl. 16.00 skulle kvarstå, samt att voteringen *måndagen den 29 maj* skulle utgå.

Meddelandet hade delats ut till kammarens ledamöter.

2 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Skrivelse
2005/06:101 till finansutskottet

3 § Högskolan: Övergripande frågor och organisationsfrågor

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2005/06:UbU15
Högskolan: Övergripande frågor och organisationsfrågor (prop. 2004/05:162 delvis).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 26 april.)

4 § Lärarutbildning och lärare

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2005/06:UbU16
Lärarutbildning och lärare (redog. 2005/06:RRS17).

*Lärarutbildning och
lärare*

Anf. 1 STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! En bra lärare påverkar evigheten, sade Henry Adams. Och så är det. Vem minns inte sin bästa lärare? En bra lärare kan förändra livet för ett barn, visa på möjligheter, öppna dörrar, väcka tankar och stärka självförtroendet hos elever.

En utgångspunkt för Moderaterna är att den som vill förändra skolan måste göra det tillsammans med dem som jobbar i skolan. Förändringar måste vara förankrade i skolans vardag för att få genomslag. Därför värdesätter vi den dialog och det samarbete vi har haft med lärarfacken under det gångna året. Vi har gemensamt förhållit oss till frågor inom ramen för lärarfortbildning, skolnära forskning, auktorisation och läroarutbildning. Vi kommer säkert inte alltid att tycka likadant i framtiden, men dialogen med dem som jobbar i skolan ger förutsättningar att väl hantera skolans stora frågor.

Vi vill från moderat sida se en målstyrd skola där kunskapsmål och kvalitetskrav läggs fast nationellt men där uppdraget att avgöra hur målen ska nås riktas till lärare och rektorer. De vet bättre än politiker hur målen bäst kan nås i vardagen. Målstyrning förutsätter att skolan har möjlighet att se till varje elevs kunskapsutveckling. Det kräver lärare med djupa ämneskunskaper och ett väl utvecklat pedagogiskt ledarskap.

Fru talman! Vi vill se ökad frihet för den kommunala skolan och dess lärare och rektorer. Det är de som ska göra val av pedagogik och profil. De som jobbar i skolan bör också ges ökat inflytande över hur skolans resurser används och en möjlighet att vara med och prioritera mellan kostnader. Sverige är i dag unikt i hur skolans pengar används. Vi lägger mer än jämförbara länder på administration, hyror och kringkostnader. Det skulle ändras med ökad frihet och ökat resultatansvar för dem som arbetar i skolan.

Fru talman! En gemensam utgångspunkt för allianspartierna är att väl utbildade lärare är den viktigaste faktorn för goda kunskapsresultat. Vi vill att skolans fokus på elevernas kunskap ska öka. I den socialdemokratiska trekvartsskolan går var fjärde elev ut skolan med ofullständiga betyg, inte ett år utan varje år. Vi ser också att var tionde elev inte når gymnasiebehörighet, inte ett år som ett undantag utan varje år som en regel.

Vi tror att väl utbildade, väl fortbildade och kompetenta lärare och rektorer är en förutsättning för att höja skolans kunskapsresultat. Därför bekymras vi av att en svensk elev får mindre undervisning av sämre betalda lärare än elever i jämförbara länder. Skolans resurser måste i högre grad styras till undervisning och till elevens möte med behöriga, väl utbildade lärare.

Vi hör ofta i skoldebatten talas om behovet av fler vuxna i skolan. Det är en diskussion som förs helt i kvantitativa termer och bortser från *vilka* vuxna som finns i skolan. Skolverket har visat att den ökning i personaltäthet som följde av de så kallade Wärnerssonpengarna bara till 75 % utgörs av pedagogisk personal, och då räknas ändå både lärare, förskollärare, barnskötare, fritidspedagoger, fritidsledare, yrkesvägledare och viss ledningspersonal in i siffran. 17–19 kommuner får inte ens del av bidraget.

Vi moderater befriar Wärnerssonpengarna från politisk styrning och lägger sammantaget 6,7 miljarder kronor mer än regeringen gör på skolan, främst via den kommunala påsen.

Den centrala frågan glöms bort av regeringen, nämligen vilka det är som ska undervisa Sveriges elever. Behörighet har använts för att beskriva att en lärare genomgått läroarutbildning – punkt, ingenting mer. Det är en alldeles för smal tolkning, menar vi. Vi menar att landets elever ska

möta lärore som är behöriqa i de ämnen de undervisar i och har genomgått utbildning avsedd för åldern på de elever som de undervisar. Det är alltså ett krav om ämnesbehöriqa lärore.

I snitt är 80 % av dem som undervisar i skolan behöriqa lärore, men då innebär alltså begreppet "behöriq" endast att en person har gått en läroarbuddning. Om vi också ser till om läroren har genomgått utbildning i de ämnen man faktiskt undervisar i och avsedd för den ålder på barn som man möter sjunker andelen behöriqa till ca 65 % i flera ämnen. De ämnen där det råder brist på väl utbildade lärore är också ämnen där vi sett kunskapsresultaten brista.

Vår slutsats är att skolan behöver fler välutbildade lärore. Vi är i alliansen överens om att läroarbuddningen ska kvalitetsäkras. Vi ser två faktorer som utgör grundstenar i detta arbete: Högskoleverkets kritik mot den nya läroarbuddningen och Bolognaanpassningen av den högre utbildningen. Vi eftersträvar, säger vi gemensamt, bredast möjliga förankring när läroarbuddningen ses över. Särskilt har vi markerat vikten av att ha med landets lärore på framtida förändringar. Fram till det att den över synen är färdig kvarstår strukturen i dagens läroarbuddning.

Vi menar också att skolors tillgång till ämnesbehöriqa lärore måste öka de kommande åren. Vi står inför stora pensionsavgångar, förändrade barnkullar och en situation där många lärore tyvärr valt att i förtid lämna yrket. Förutom dimensioneringen av dagens läroarbuddning kan fristående läroarbuddningar behöva tillkomma liksom ett system för obehöriqa lärore att validera och komplettera sina kunskaper.

Fru talman! En lärore kan inte leva i 30 år på den läroarbuddning man fick en gång i sin ungdom. Det är ett allvarligt problem att läroarbuddningens omfattning och kvalitet har varit så eftersatt. Att en lärore städar materialrummet kan knappast kallas för fortbuddning, men det gör det ibland i dag i svenska skolor. Det har saknats pengar och system för att lärore ska kunna utvecklas i sitt yrke. Enligt avtal har lärore rätt till 104 timmars fortbuddning varje år, men det mesta av fortbuddningen sköter i stället ambitiösa lärore på egen hand.

Vi vill ge lärore möjlighet till fortlöpande utveckling och akademisk fördjupning för att stärka skolans kvalitet och läroaryrkets status och därmed också i förlängningen rekryteringen till läroaryrket. Från moderat sida avsätter vi därför 1 miljard kronor per år för att förbättra läroarbuddningen. Det motsvarar 8 000 kr per lärore och år.

Fru talman! Det är 1 % av landets lärore som är forskarbuddade och ca 1 % av landets gymnasielärore. Bara var femte läroarbuddare som har till uppgift att ge andra forskarbehöriqhet är själv forskarbuddad. Den akademiska massan inom läroarbuddningen måste ökas betydligt. Lärore och rektorer måste finnas mitt i flödet av forskningsresultat och också själva kunna delta i skapandet av ny och fördjupad kunskap. Vi vill se forskande lärore som fördjupar yrkets kunskapsbas och genom kontakter med forskarvärlden stärker skolans kunskapsmassa också i vardagen. Lärore måste kunna göra karriär inom yrket genom att utveckla och fördjupa undervisningen, inte enbart genom att byta spår och bli skolledare eller administratörer.

Från moderat sida föreslår vi därför att ett institut för skolnära forskning inrättas. Syftet är att stärka kvaliteten i skolutvecklingen, bygga upp skolans kunskapsbas och etablera en koppling mellan skolforskning,

läraryrket och verksamheten i klassrummen. För det avsätter vi moderater 350 miljoner kronor.

För att stärka lärarrollen föreslår vi, och också alliansen, att ett statligt sanktionerat auktorisationssystem för lärare ska arbetas fram. Vi vet att lärarfacken har tagit fram ett förslag om hur det skulle kunna se ut. Huvudsakligen tar det fasta på formella befogenheter. Vi utgår från lärarfackens förslag men vill gärna se om detta system kan kopplas samman med fortbildning för att skapa ett levande system för kompetenssäkring och kompetensutveckling i läraryrket. Från moderat sida har vi också avsatt en symbolisk summa i budgeten för att markera att vi tar den här frågan på största allvar.

Avslutningsvis: När läraryrket tidigare möttes av hög respekt och status stod också läraryrket högt i respekt. En nödvändig förändring för att höja yrkesstatus är därför i dag att stärka såväl läraryrket som fortbildningens och den skolnära forskningens kvalitet.

Jag vill med det, fru talman, yrka bifall till den första reservationen, nr 1, i dagens betänkande.

Anf. 2 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Läraren är, som föregående talare sade, en viktig person för våra elever. De flesta som tänker tillbaka på sin skoltid minns några få lärare. Det märker man när man pratar med dem. Ofta är det någon riktigt bra lärare och någon man tyckte var en riktigt dålig lärare. Ofta hör man människor säga att de har fått intresse för ett ämne tack vare en lärare eller tvärtom, att de har tappat intresset för ett ämne på grund av en dålig lärare. Läraren är helt enkelt en viktig person för små barn, för gymnasieelever och för högskolestuderande.

Nu kan vi tyvärr inte längre räkna med att våra barn undervisas av riktigt utbildade lärare. Det är för att läraren är så viktig som vi i Folkpartiet länge har varit så engagerade, både i lärarnas utbildning och i deras anställningsvillkor.

Det har kommit en massa tänkvärda rapporter. SCB visade till exempel att gymnasieelevernas intresse för att utbilda sig till lärare har sjunkit drastiskt, från 10 % av eleverna som kan tänka sig att bli lärare till bara 6 % det senaste året.

Det här betänkandet handlar delvis om Riksrevisionens rapport, som kom tidigare i år, och om just statens ansvar för läraryrket. När man läser den konstaterar man att alltför nyutbildade lärare faktiskt utbildar sig till arbetslöshet, eftersom kommunerna väljer obehöriga lärare för fast anställning.

I rapporten kan vi läsa att var tredje lärare på grundskolans senare år, det som man förr kallade högstadiet, saknar examen i de ämnen de undervisar i. Många saknar examen över huvud taget. Var fjärde lärare i hela grundskolan saknar lärarexamen. Av dem är faktiskt hälften, så många som 13 000, fast anställda.

Riksrevisionen pekar också på att skollagen är otydlig i kravet på att det ska anställas behöriga lärare. Man menar också att Skolverkets inspektioner inte tillräckligt har uppmärksammat hur kommunerna jobbar med lärarekryteringen. Vi kan i samma rapport också läsa att bristerna i läraryrket, med väldigt opreciserade krav på vad lärarna ska

kunna, bidrar till att skolan och kommunerna inte tar skollagens krav på allvar.

Det här är allvarlig kritik mot statens hantering av lärarutbildningen. Tyvärr tar inte Socialdemokraterna, regeringspartiet, och deras stödpartier rapporterna på allvar. De avstyrker motioner som vi gemensamt i alliansen lägger fram för att rätta till problemen.

Vi i Allians för Sverige har en hel del gemensamma förslag i det här betänkandet. Vi föreslår att lagen ska skärpas så att endast behöriga lärare ska tillsvidareanställas. Det ska gälla både kommunala och fristående skolor. Vi föreslår att lärarutbildningens olika delar ska förtydligas till sitt innehåll och att utbildningarna i hela landet ska bli mer likvärdiga. Vi föreslår också att man snabbt genomför en auktorisation. Läraryrket ska vara ett auktoriserat yrke, dels för att höja statusen, dels för att få ännu högre krav på själva utbildningen.

Fru talman! Det har varit många rapporter, och lärarutbildningen fick ju förra året en väldigt nedgörande kritik i Högskoleverkets utvärdering. Det finns någonting som kallas allmänt utbildningsområde på tre terminer där alla lärare i princip har gemensam utbildning. Det utbildningsområdet har blivit mycket kritiserat. I dag är det till exempel så att en gymnasielärare i fysik och en förskollärare läser ungefär samma utbildning i tre hela terminer.

Vi har också fått läsa i Högskoleverkets rapport att den verksamhetsförlagda utbildningen fungerar dåligt. Vi har dessutom fått se att det fattas viktiga saker. Rapporten visar till exempel att en stor del av lärarna för de yngre barnen inte behöver läsa en enda högskolepoäng i barns läs- och skrivutveckling. Det var inte heller obligatoriskt att lära sig betygssättning och provkonstruktion. Jag tycker att det är helt otroligt att man kunde genomföra en lärarutbildning utan sådana viktiga inslag. Uppföljning och utvärdering är ju en viktig uppgift för skolan. Den nya lärarutbildningen, vill jag säga, visade sig vara till och med sämre än vi folkpartister trodde att den var när vi röstade emot den i kammaren för ungefär fem år sedan.

Man får ofta höra från dem som försvarar lärarutbildningen att det väl är bra att man kan välja från ett smörgåsbord med olika utbildningar. Men jag tycker inte att det är rätt att man ska kunna välja bort till exempel kunskaper i läs- och skrivinläring om man ska undervisa små barn. Jag tycker att man kan jämföra med läkarutbildningen. Det är en begränsad valfrihet. Om jag får ont i blindtarmen vill jag inte bli opererad av en läkare som har valt bort att studera blindtarmen. Jag vill heller inte att mina barn ska undervisas av lärare som inte har läst en enda högskolepoäng i hur barn lär sig läsa och skriva.

Vi hör det också när vi lyssnar på lärarstudenterna. De uppger i många sammanhang att de är kritiska till lärarutbildningen. Men de är ofta väldigt positiva till den ämnesutbildning de får på universitet och högskolor.

Vi hoppas att det kan bli en ordentlig utredning och reformering av lärarutbildningen när det blir en ny borgerlig regering. Vi i Folkpartiet har flera gånger väldigt tydligt visat i vilken riktning vi vill reformera lärarutbildningen. Kort sagt, det behövs mer specialisering för stadium, ålder och ämne.

Nu när Bologna-processen ska leda till att vi får internationellt jämförbara examina tycker vi i Folkpartiet att det är naturligt att ämnesläroarna får stärkta ämneskunskaper och att de avlägger en internationellt gångbar masterexamen. Vi föreslår alltså att gymnasieläroare och ämnesläroare i grundskolans senare år får avlägga en masterexamen. Det skulle innebära en kraftig höjning av ämneskunskaperna för högstadieläroarna. Jag använder det ordet så att alla vet vad jag syftar på. Det skulle också innebära att högstadieläroarutbildningen förlängs med ett halvår.

Vi behöver också en särskild lägstadieläroarutbildning. De gamla lägstadieläroarna var specialiserade på att lära små barn läsa, skriva och räkna. Jag har själv, fru talman, en utbildning som ämnesläroare i bakgrunden, men jag vill ändå säga att läroarna för de små barnen kanske är de allra viktigaste läroarna i skolan. Det är viktigt att de blir specialister just på det som barn behöver lära sig de allra första skolåren. Därför vill Folkpartiet ha en riktig lägstadieläroarutbildning.

Vi tycker också att läroarfortbildning och kompetensutveckling är viktiga, och vi tycker att det är väldigt viktigt att de läroare som i dag har varit ute och jobbat några år och behöver komplettera sina kunskaper får möjlighet till det. Därför har vi i vår hårt finansierade budget för utbildningsområdet prioriterat läroarfortbildning och avsätter 1 miljard årligen till kompetensutveckling och fortbildning av läroare.

Fru talman! Läroarutbildningen måste reformeras så att den blir en av Sveriges allra bästa utbildningar. Den måste reformeras så att de mest engagerade och mest kunniga studenterna väljer att bli läroare. Det politiska arvet från 70-talet, med rädsla för fackkunskaper, bildning och specialisering måste bort från den övergripande ideologin i läroarutbildningen.

Vi har ett antal reservationer, men eftersom vi att döma av reservationerna inte har möjlighet att få majoritet i dag, nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation 4 under punkt 4.

Anf. 3 BRITT-MARIE DANESTIG (v):

Fru talman! I oktober år 2000 fattade riksdagen beslut om en förnyad läroarutbildning. Det trädde i kraft höstterminen 2001. Läroarutbildningen skulle innehålla en för alla gemensam obligatorisk kärna. Studenterna skulle få större valfrihet inom ramen för läroarprogrammet, och en starkare verksamhets- och forskningsanknytning skulle åstadkommas. Hos studenterna skulle ett vetenskapligt förhållningssätt utvecklas genom att utbildningen knöt an till aktuella forskningsresultat. De blivande läroarna skulle utveckla sina praktiska kunskaper men också beredas möjligheter att reflektera över kunskapssyn, kunskapsinnehåll och kunskapsurval.

Har intentionerna realiserats? Kommer vi med hjälp av den nya läroarutbildningen att få en läroarkår som besitter andra kunskaper och en tydligare profil som vilar på vetenskaplig grund än tidigare?

Ja, jag vill säga att vi har kommit en god bit på väg, men det återstår en del att göra för att intentionerna med den nya läroarutbildningen ska uppnås, vilket Berit Asklings utvärdering också visade.

Den utbildningsvetenskapliga forskningen är eftersatt. Knappt en halv procent av statens sammanlagda forskningsresurser går till detta forskningsområde. Läroarutbildningens del av högskolans totala resurser till

forskning och forskarutbildning är knappt 1 %. Det ska jämföras med att 15 % av högskolans studenter finns inom lärarutbildningen.

Nu är det universiteten och högskolorna som har ansvaret för att lärarutbildningen vilar på vetenskaplig grund. I propositionen om en ny lärarutbildning ålades lärosätena att fördela och omfördela medel från de fasta forskningsresurserna till forskning och forskarutbildning med anknytning till lärarutbildningen. I dag, sex år senare, är det fortfarande oklart i vilken utsträckning detta har skett. I utredningen om stöd till utbildningsvetenskaplig forskning kunde utredaren inte ge några besked om i vilken grad uppdraget hade fullföljts. Utredaren konstaterade endast att kravet på medfinansiering inte fungerat som det var tänkt.

Vänsterpartiet menar att regeringen nu borde utreda vilket stöd lärosätena kan komma att behöva för att fullgöra uppdraget att stärka lärarutbildningens forskningsanknytning. Även Vetenskapsrådets utbildningsvetenskapliga kommittés uppdrag borde ses över så att det utformas på ett sådant sätt att det inom skolforskningen utvecklas teorier, metoder och arbetsätt som kan inspirera till och ge kunskap om hur skolan kan utvecklas med hjälp av ett systematiskt förbättringsarbete som svarar mot de behov som lärare och elever har.

En forskningsinriktning som är ganska ny inom utbildningsområdet, men som är värd att utveckla, är aktionsforskningen. Den har sina utgångspunkter i praktiken och bygger på att samarbete utvecklas mellan forskare och lärare. Aktionsforskning ska leda till förändring. Utöver att utveckla och förändra verksamheten ska forskningen resultera i att man också skaffar sig kunskap om hur förändringen går till. Inom aktionsforskningen finns grundantagandet att det är de yrkesverksamma, lärare och skolledare, som själva genom att reflektera över och förändra sin egen praktik bidrar till professionens kunskapsutveckling. Liknande tankar har utvecklats i det forskningsprojekt, Problembaserad skolutveckling, som pågår vid Karlstads universitet.

Om den utbildningsvetenskapliga forskningen på ett bättre sätt ska motsvara de behov som finns inom lärarutbildningen och den pedagogiska yrkesverksamheten krävs ökad samverkan mellan å ena sidan universitet och högskolor och å andra sidan kommuner och skolor. Det behövs strukturer som främjar integration mellan forskning, utbildning och pedagogisk verksamhet.

Inom socialtjänsten har Socialstyrelsen och kommunerna aktivt verkat för att få en sådan verksamhetsanknuten kunskapsutveckling till stånd. Att man lyckas så bra att man skapar arenor för en gemensam kunskapsutveckling beror främst på att Socialstyrelsen har fått regeringens uppdrag att utforma sådana program. Vänsterpartiet menar att regeringen på motsvarande sätt borde ge Högskoleverket i uppdrag att i samverkan bland annat med Skolutvecklingsmyndigheten och Sveriges Kommuner och Landsting utforma program där forskning och yrkespraktik kan mötas på ett fruktbart sätt och där kommunerna som huvudmän för skolorna bidrar till finansieringen av forskningen. Först när förmågan att beskriva och skapa förståelse för den pedagogiska verksamheten och de egna insatserna utvecklas kan ett yrkesspråk utformas som ett kraftigt nödvändigt redskap i professionaliseringssträvanden.

Det uttalade syftet med den utbildningsvetenskapliga forskningen är att ge vetenskapliga bidrag som direkt kan stödja praktiskt arbete i skolan

och på läroarutbildningarna. I den utvärdering som nyligen gjorts av Utbildningsvetenskapliga kommittén konstateras dock att den hittills bedrivna forskningen stannar vid att endast beskriva förhållanden i skolan. Den typen av forskning kan vara viktig som teoretisk grund, men det kan vara svårt att överföra resultaten till praktiken. Steget till praktisk nytta blir för långt.

Jag tycker dock att de satsningar som har gjorts inom ämnesdidaktiken, som är ett relativt ungt forskningsfält, har varit lyckosamma investeringar. 28 olika projekt inom didaktik inriktat mot matematik, svenska och naturvetenskap har ingått i kommitténs utvärdering. För att elever med olika förutsättningar ska få en likvärdig utbildning, och för att elevernas intresse för ämnena ska bibehållas hela vägen från grundskolan till den högre utbildningen, behöver vi mera kunskap. Inom den forskning som utvärderats ryms såväl genusfrågor inom matematik som försök med nya experiment i kemiundervisningen samt läs- och skrivkompetens i olika barngrupper och datorhjälpmedel inom vuxenutbildning. Detta vill vi gärna se mer av. Men vi vill även se mer av långsiktigt internationellt samarbete som kan koppla den svenska forskningen till vad som sker i andra länder.

Med detta vill jag yrka bifall till reservation 34 under punkt 33. Men vi står givetvis också bakom övriga av Vänsterpartiets reservationer.

Ulf Nilsson talade om lärare som man minns. Jag minns min lärare från småskolan. Hon hette Marianne. Hon var alldeles nyexaminerad när hon fick hand om mig och mina klasskamrater. Vad jag minns hos Marianne var inte hennes ämneskunskaper utan den värme som hon utstrålade. Hon såg mig. Hon gjorde det osynliga barnet synligt. Hon gav mig trygghet. Hon uppmuntrade mig. Hon stärkte min självkänsla. Hon gav mig modet att ta språnget och flyga även när inte fullt så gynnsam vind rådde. Det är den absolut bästa utgångspunkten för en god lärare.

Skoldebatten och debatten om läroarutbildningen har blivit skev. Man låter många gånger påskina att ämneskunskaperna har blivit styvmoderligt behandlade i den nya läroarutbildningen. Men det stämmer inte. I stället har dagens läroarutbildning inneburit en skärpning av kravet på ämnesdjup. Det är så självklart. Men detta har upprepats så många gånger av borgerliga politiker att det har blivit en mytbildning. Vi har gång på gång förlängt läroarutbildningarna, och vi har gång på gång utökat ämneskunskaperna. Att Läroarutbildningskommitténs betänkande inte skulle ha lyft fram ämneskunskaperna som viktiga är också mytbildning. Det finns ett mycket intressant avsnitt som jag kan rekommendera även de borgerliga politikerna att läsa. Där betonas vikten av att lärarna *också* har goda ämneskunskaper.

Det märkliga är att enligt utvärderingar från bland annat Lärarförbundet som har åberopats tidigare frågor inte studenterna på läroarutbildningarna efter mer ämneskunskaper. De vill ha mer av den verksamhetsförlagda delen av utbildningen. De vill ha bättre verklighetsförankring och bättre kunskaper om sådant som konflikthantering. Det gäller också sådant som Berit Askling påpekade i sin utvärdering, nämligen läs- och skrivsvårigheter. Det är oerhört viktigt att vi förbättrar detta. Det gäller också socialpedagogik och föräldrakontakter. Det är den typen av frågor som hör ihop med professionen som de läroarstudierande betonar att de vill ha mer av.

Jag tycker att det är lite tråkigt att höra ett liberalt parti som Folkpartiet ge uttryck för en människosyn och en kunskapssyn som – det framgår i motioner – resulterar i kontroll, tvång, repressalier, sortering och slutenhet. Polis ska hämta barn till skolan, lärare ska fungera som angivare, obehöriga ska kunna avhysas från skolan och föräldrar ska tvingas begära tillstånd för att besöka sina barn i skolan. Skolans förnämsta och viktigaste uppgift verkar vara att sortera barnen.

Anf. 4 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag håller med Britt-Marie Danestig om att det är viktigt att läraren ser eleverna och visar värme. Men läraren behöver också redskap i sin kunskapsbank som han eller hon har med sig för att kunna hjälpa eleven rätt.

Jag koncentrerar mig på det här med att ämneskunskaperna och kunskaperna inte urvattnas. Det är några enkla frågor. Problemet är att lågstadielärarna, eller motsvarande lärare för mindre barn, har möjligheter att fördjupa sig i och läsa ämnen som de väljer i utbildningen men också har möjligheter att i princip helt välja bort det de behöver kunna för att hjälpa små barn med läs- och skrivutveckling. Tycker Britt-Marie Danestig att det är rätt?

Däremot kan högstadielärare bli behöriga att undervisa i fyra fem ämnen med ganska få poäng i varje ämne, alltså mindre specialisering. Jag minns att flera universitet räknade ut hur mycket ämneskunskaperna kunde minska för ämneslärare, och då kom man upp till 60 poäng.

Min enkla fråga är: Kan Britt-Marie Danestig förneka att ämneslärarna har blivit bredare och har mindre specialiserade kunskaper? Lärarna för de mindre barnen har också blivit bredare i sin kunskapsbas, men mycket mindre kunskaper behöver de ha inom det område som de ska vara specialister på. Det är det som är problemet med utbildningen.

Siffran talar sitt tydliga språk: Ungefär 35 % av de blivande lågstadielärarna, om jag använder det ordet, hade inte tillräckliga kunskaper i barns läs- och skrivutveckling. Det kan man väl inte kalla en kvalitetsökning av läroarutbildningen?

Anf. 5 BRITT-MARIE DANESTIG (v) replik:

Fru talman! Får jag först påminna Ulf Nilsson om att stadiindelningen är avskaffad sedan ganska många år. Ett av problemen som skolan lider av är att man lever kvar i gamla strukturer.

Jag sade att barns läs- och skrivutveckling är mycket viktig. Där fanns det brister, och jag vet att läroarutbildningarna nu har uppmärksammat det och tagit kritiken till sig. Man arbetar för att det här ska kunna förbättras.

När det gäller ämneskunskaperna kan inte Ulf Nilsson förneka att utbildningen till förskollärare och fritidspedagog har förlängts med ett år. Lärare som ska undervisa i grundskolans tidiga år har nu tre och ett halvt års utbildning, jämfört med tidigare två och ett halvt år eller tre år i den gamla klassläroarutbildningen. Om man verkligen tittar på hur mycket tid som läggs ned på ämnesstudier ser man att den har förlängts generellt sett. Beroende på vilka val de studerande gör kan det se lite olika ut, men de allra flesta kombinationer ger mer tid till ämnesstudier än tidigare läroarutbildningar har gjort.

Det är väl över huvud taget inte möjligt att göra ett val som innebär mindre ämnesstudier än vad den förra läroarutbildningen gav. Det finns större möjligheter till specialisering och större möjligheter till fördjupning i det som vi kallar den nya läroarutbildningen.

Ulf Nilsson åberopade sin erfarenhet som lärare i gymnasieskolan. Jag kan åberopa min erfarenhet som läroarutbildare under många år.

Man kan se att vad Ulf Nilsson, och även övriga delar av den borgerliga alliansen, egentligen vill återinföra är det gamla klasslärar- och ämnesläroarsystemet. Ni vill egentligen återskapa en läroarutbildning som var omodern redan för ett halvt sekel sedan, när 1960 års läroarutbildnings-sakkunniga, som vi kallar LUS, påbörjade sitt arbete.

Anf. 6 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag vet att stadiindelningen är avskaffad av er. Det är bara det att det är så krångligt att hela tiden säga lärare för de yngre barnen, tidigare lärare och senare lärare. Alla människor vet vad man menar när man talar om lågstadielärare. Jag är väl medveten om att den är avskaffad.

Däremot tycker Folkpartiet att vi borde införa någonting som motsvarar ett lågstadium, med tydliga mål som ska utvärderas redan i årskurs 3. Jag tror att problemet i dag är att så många går igenom hela grundskolan utan att just bli upptäckta.

Huvudfrågan i vår diskussion just nu i den här replikomgången är om det har blivit lägre krav på kunskaper hos lärarna eller högre. Om man då ser på vad en högstadielärare behöver kunna för att undervisa är det sant att han eller hon kan sprida sig över fyra fem ämnen, men kraven i respektive ämne är betydligt lägre än tidigare.

Tidigare krävdes det oftast 40–60 högskolepoäng i ett ämne för att vara ämnesbehörig. I dag kan man undervisa efter att kanske ha läst bara 20 poäng i ett ämne. Det är en fara.

Det är mycket viktigt att känna värme från en lärare. Men jag minns också mina lärare, och jag minns de lärare som hade en botten av fantastiska ämneskunskaper. De var inte bundna av läroboken. De stod inte och läste innantill. De vågade ifrågasätta och hade olika förklaringsmodeller på till exempel historiska skeenden om de var historielärare.

Ämneskunskaperna är alltså väldigt viktiga. Framför allt högstadielärarna – nu säger jag det fast jag vet att det inte längre finns högstadium – alltså lärarna för de äldre barnen i grundskolan har betydligt mindre antal poäng i respektive ämne som de undervisar i.

Vi kanske kan återkomma till detta i senare repliker med andra deltagare, men uppenbarligen har man inte rättat till bristen på bra utbildning i läs- och skrivutveckling för barn i de lägre årskurserna. Där erkänner Britt-Marie Danestig att det var en brist, men jag menar att man inte har gjort tillräckligt för att rätta till den bristen.

Anf. 7 BRITT-MARIE DANESTIG (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt vilka ord vi använder, för språket styr som bekant tanken.

Jag tycker inte att vi har lägre krav. Vi kanske ställer annorlunda krav än man gjorde i den läroarutbildning som jag själv genomgick.

De läroare som utexamineras nu har goda ämneskunskaper – och det ska man ha, för det är ett viktigt ben. Men de har också goda kunskaper i pedagogik, och i didaktik, som är oerhört viktigt, där man kan se hur ämnena ska kunna integreras i varandra. De har också en väl utvecklad social kompetens, som jag inte är säker på att varken Ulf Nilssons eller mina läroare hade på den tiden. Situationen i skolan ser helt annorlunda ut än den gjorde när jag gick i skolan, och många med mig. De har goda kunskaper i utvecklingspsykologi. De lär sig strategier för konflikthantering i klassrummet. De lär sig många sådana saker som underlättar elevernas inläroing.

Det är den här fixeringen vid skolämnen och poäng som är så olycklig. Vi måste kunna betrakta kunskap som någonting betydligt vidare och öppnare och också mer intressant. Livet utanför skolan som eleverna kommer att möta är inte uppdelat i traditionella skolämnen, utan där fordras det att man kan vara öppen, är nyfiken, har lärt sig strategier för läroande, kan samarbeta, kan lösa problem, har en analytisk förmåga – allt det som är de positiva delarna i dagens svenska skola.

Anf. 8 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservation nr 18.

Nyckeln till en bättre skola där alla barn får möjlighet att lära sig läsa, räkna och skriva ligger i hög grad hos läroarna. Det är vi säkert överens om. Vi måste från samhällets sida se till att vi har en bra läroarutbildning och att tillräckligt många läroare utbildas. De utbildade läroarna måste sedan få möjlighet att fortbilda sig och göra karriär inom sitt yrkesområde.

Läroaren är viktig både för de små barnen i grundskolan, för ungdomarna i gymnasieskolan och för de unga vuxna i högskolan. Vi är alla påverkade av de läroare vi har haft, både de som vi har goda erfarenheter av och de som vi minns som väldigt dåliga som inte kunde hålla ordning i skolan eller som inte kunde lära ut. Båda de varianterna har vi säkert alla träffat på under vår tid i skolan. Samtidigt vet vi att dagens skola ser ganska annorlunda ut än den vi själva en gång gick igenom.

Hursomhelst står vi inför stora utmaningar på det här området. Pensionsavgångarna vad gäller läroarna framöver blir mycket stora. Därför behöver många nya läroare med hög kompetens utbildas. Om vi inte kan upprätthålla en utbildning på hög nivå blir det svårt för att inte säga omöjligt för vårt land att klara den allt hårdare internationella konkurrensen i framtiden.

För att eleverna ska kunna tillgodogöra sig baskunskaperna är det viktigt att de har läroare med såväl goda ämneskunskaper som pedagogisk kunskap. Den nya läroarutbildningen har ibland kritiserats av läroarstudenter men också, som vi vet, i en rapport från Högskoleverket. Detta är naturligtvis allvarligt, och det kräver att åtgärder vidtas för framtiden.

För att på sikt reformera läroarutbildningen har vi inom Allians för Sverige kommit överens om att vi vill tillsätta en bred utredning som kommer med förslag på hur de olika kvalitetsbristerna kan åtgärdas och inte minst att vi diskuterar vad Bolognaprocessen innebär för den framtida läroarutbildningen. Men i avvaktan på en helhetsöversyn måste man naturligtvis vidta åtgärder även på kortare sikt. Jag vill peka på ett par viktiga förslag.

Många läroarstudenter får tyvärr i dag inte den praktik, den verksamhetsförlagda utbildning som de bör få och borde ha rätt till. Såväl platsbrist som finansiering är problem som man måste klara för att den delen av utbildningen ska fungera bra. För att en nybliven läroare ska kunna arbeta med exempelvis läsinläring krävs självfallet att han eller hon har fått pröva på detta i praktiken med elever i ett klassrum. I det sammanhanget bör man fundera över om inte ungefär samma krav bör ställas på praktik inom läroarutbildningen som det sker inom läroarutbildningen. Det har vi naturligtvis ett stort ansvar för från samhällets sida.

I den reservation jag yrkade bifall till föreslår vi ett sätt som kan förbättra den verksamhetsförlagda utbildningen, nämligen att införa ett auktorisationssystem för de läroare som ska vara handledare och mentorer för studenterna. Vi tror att det kan vara ett sätt att göra det mer attraktivt för läroare att ta på sig uppdraget som handledare och för skolor att ta emot läroarstudenter. Hursomhelst måste antalet platser inom den verksamhetsförlagda utbildningen säkerställas och handledare utbildas.

Det är naturligtvis viktigt, som har sagts här tidigare i debatten, att läroare får bättre möjligheter till kompetensutveckling. Det gäller inte minst akademisk fortbildning. Det måste bli möjligt för läroare mer än i dag att bedriva forskning parallellt med att de är läroare. Vi har från Centerpartiets sida pekat på att det exempelvis bör bli lättare att vara läroare på halvtid och bedriva forskning på halvtid.

Inom några få år kommer vi att behöva tiotusentals nya läroare i den svenska skolan. Hittills har inte särskilt mycket hänt som gör att vi avhjälpes den läroarbrist som hotar. Där krävs kraftfulla insatser framöver. Läroarutbildningen är ett statligt ansvar. Därför är det också viktigt att regering och riksdag agerar så att vi i framtiden har tillräckligt många välutbildade kompetenta läroare för att ge våra barn en bra utbildning i en bra skola. Det är det framtiden i hög grad handlar om.

Anf. 9 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s):

Fru talman! Läroarutbildningen är ett av tre viktiga nationella styrinstrument för vårt offentliga skolsystem men också ett instrument för att stärka hela samhällets utveckling av lärande och bildning. Därför var det nödvändigt, mycket bra och också historiskt när vi fick en genomgripande förändring och reformering av läroarutbildningen 2001. Det är sällan som en så genomgripande förändring fått ett så samlat starkt stöd. Här i kammaren var det Centerpartiet, Kristdemokraterna, Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna. Ute i samhället togs reformen emot med öppna armar av läroarnas fackliga organisationer. En överväldigande andel av lärosätena var positiva, likaså våra avnämare kommunerna och många fler.

Vi har fått en läroarutbildning som är modern, tidsenlig och framtidsinriktad. Strukturen är flexibel. Vi har fått en läroarutbildning som kan bli snabb och anpassningsbar och som verkligen kan möta framtidens behov.

Ett exempel är de ständiga demografiska förändringar som vi möter. Elevkullar växer och minskar. Förr fick du gå en helt ny läroarutbildning om du ville byta läroarinriktning inom skolsystemet. Nu räcker det att du går en ny inriktning eller specialisering för att på så sätt bygga på, bredda dig eller fördjupa din kompetens.

Det kanske allra viktigaste ändå är professionens kunskaper i läroar-deprocesser. Hur lär jag? Och när lär jag? Detta är viktigt i vårt skolsystem men också i företag och i samhällets alla verksamheter. Vi måste stärka läroandet för att utveckla och stärka vår välfärd. Kunskap och läroande är vårt viktigaste framtidsområde, och i konsekvens med detta har de som jobbar och har sin profession inom just kunskap och läroande också det viktigaste yrket. Just därför var det så viktigt att vi fick en reformering av läroarutbildningen 2001. Nu måste också de som sjösatte den ta ansvar för reformen, hålla i den långsiktigt så den behåller sin struktur och sin flexibilitet.

Vi bedömde den så viktig så vi redan 2001 när vi startade reformen beslutade att det skulle genomföras en utvärdering redan efter fyra år. Efter kvalitetskontroll och uppföljning har vi nu gjort vissa justeringar. En ny uppföljning sker om några år då eventuella ytterligare justeringar kan behöva göras. Vi får dock se upp så att vi inte vingklipper strukturen. För många centrala förändringar, pekpinor och direktiv riskerar att förstöra reformen. Den nya läroarutbildningen måste få sätta sig, få mogna.

Med hänvisning till det jag nu har sagt, naturligtvis till betänkandet men också till vad jag strax kommer att säga kring några reservationer vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Först till Folkpartiet: Jag tycker att det är ett både slarvigt och okunigt uttalande som man får höra från Folkpartiets sida. Man säger som någon sorts mätare på läroarutbildningen att den är halvbra på allt, inte proffs på något. Det är ju precis tvärtom. Proffs på något är läroarutbildningen, allmänt bra på allt. Det är precis det som den nya läroarutbildningen är. Det är ett väldigt märkligt uttalande just utifrån strukturen med de tre benen som vi brukar prata om: allmänt utbildningsområde, sedan inriktning och sedan specialisering. Det var just det som var avsikten. Det är det som är den starka delen av läroarutbildningen, att man både behärskar en bred allmänskunskap om läroaryrket men också har en profession, en fördjupning, ett specialkunnande som är viktigt.

Ni vill, som jag förstår det, skrota hela läroarutbildningen. Det kan man se i dagens betänkande men framför allt i er skoldebatt.

Men vad vill ni ha i stället? Ni har nu haft fem år på er sedan reformen infördes för att formulera detta. Vi har fortfarande inte sett någonting av det.

Sedan till strukturen på läroarutbildningen som tas upp i reservation 18 som Moderaterna, Folkpartiet, Centern och Kristdemokraterna står bakom. Jag vill först säga att det verkar som om bästföredatum på läroarutbildningsreformen var kort för både Centerpartiet och Kristdemokraterna. Nu vill ni korta det allmänna utbildningsområdet med 20 poäng. Det är ett halvt år. I stället vill ni lägga dessa poäng på ämneskunskaper och specialisering.

Det är väldigt märkligt på flera sätt, dels därför att det i dag faktiskt redan finns en specialisering i läroarutbildningen, dels därför att ämneskunskaper, vilket tidigare har sagts här, också redan finns. Vad vi säger är att det inte finns ett antingen–eller, det är ett både–och. Det är viktigt att ha omfattande kunskaper i sitt ämne. Men det är inte det som brister. Utan det som brister handlar om att lära sig hur man ska lära andra att

lära. Och det ligger just inom det allmänna utbildningsområdet, även om alla tre områden ska vara väl integrerade.

En omfattande forskning om lärarstudenter visar att de erfarenheter som de haft som elever i skolan präglar deras föreställningar om den egna lärarrollen. Då blir det viktigt att lärarytelsen förstärker eller visar på andra sätt till lärandet. Att lära sig att lära andra innebär både att tillägna sig kunskaper men framför allt former för hur kunskaper kan läras in. Detta är en av lärarytelsens huvuduppgifter. Det innebär att lärarstudenternas sätt att resonera, tänka och göra saker under studietiden också leder till hur de själva kommer att verka som lärare.

Då blir denna debatt oerhört märklig. Och vi har kommit tillbaka till den flera gånger ända sedan reformeringen. Hur har ni egentligen tänkt er detta, och vad har ni för skäl?

I er reservation föreslår ni att man ska ta bort 20 poäng från det allmänna utbildningsområdet för att i stället lägga det på ämneskunskaper och specialisering. Men vad är det som ni ska ta bort inom det allmänna utbildningsområdet? Är det de tvärvetenskapliga ämnesstudierna som ni ska ta bort, de som handlar om att uppmärksamma olika sätt att organisera och tillägna sig kunskaper och samtidigt bidra till att stärka just ämneskunskaperna? Ibland har man nästan kunnat tro att ni har fått en föreställning om att det inte ingår några ämneskunskaper inom det allmänna utbildningsområdet, men det är ju just vad det gör. Men det ska inte ske isolerat utan tillsammans med allt annat. Då blir det nämligen bättre ämneskunskaper.

Är det detta som ni vill hålla på och röra i? Jag kan inte tro det. I så fall måste det vara de centrala kunskapsområdena. Då vore det intressant att få veta vad det är som ni inte vill ha där. Vad ska ni ta bort? Är det det som handlar just om lärandet? Är det specialpedagogiken? Är det de sociala frågorna? Är det kulturfrågorna och samhällsfrågorna? Är det frågor om demokrati, samhörighet och solidaritet? Är det frågor om elevers livssituation och uppväxtvillkor? Är det de viktiga nationella uppdrag som vi har gett härifrån riksdagen och som finns i läroplan och skollag och som handlar om demokrati och värdegrund? Det innebär att man slarvar bort detta. Det var en oerhört viktig och central fråga att nu verkligen skapa utrymme och kraft i detta. Och därför satte vi just dessa 60 poäng på ett sådant viktigt och centralt område.

Men det skulle vara roligt om vi för en gångs skull nu kunde få klart för oss vad det är som man tänker ta bort och att man inte bara försöker trolla och säga att man ska ta bort 20 poäng och sedan gör allt det andra. Nu är inte Kristdemokraterna här. Och jag vill vara sjyst mot dem. Men det är intressant att läsa i deras reservation vad de vill göra på centrala kunskapsområden samtidigt som de ställer upp på detta. Men jag ska inte ge mig in ytterligare på detta eftersom de inte är här.

Anf. 10 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Tanken med den nya lärarytelsen och dess struktur tror jag i grunden var god. Man ville öka den vetenskapliga anknytningen till exempel. Men problemet var att det politiska ansvaret inte togs på ett adekvat sätt.

Det framgick i föl vid Högskoleverkets utvärdering att den infördes för fort och lite slarvigt. Man hängde inte med när det gällde att säkra kvaliteten hela vägen. Det ser också för olika ut på olika håll.

Därför är det intressant att notera att Nils-Erik Söderqvist själv var med och avfärdade de borgerliga kraven på att så att säga styra upp kvaliteten via examensmålen. Det gällde läs- och skrivinläring, som Ulf Nilsson tidigare talade om, alltså förmågan att verkligen lära yngre barn att läsa och skriva. Det handlade om kunskaper om mobbning och konflikthantering. Det röstade Söderqvist nej till. Riksdagen körde över honom. Det handlade om förmågan att använda prov och att betygsätta. Allt detta sade Söderqvist nej till här i riksdagen förra året.

Sedan gick det några veckor. Då kom eftertankens kranka blekhet i form av hans apostel Leif Pagrotsky som skrev en artikel i DN och kapade de borgerliga förslagen rakt av, införde dem, men berättade inte varifrån de kom. Nu refererar Söderqvist och majoriteten i betänkandet till att detta var nödvändiga och bra förändringar. Det visar bara att Socialdemokraterna inte förmått att ta ansvar för den reform som de själva stod bakom.

Men jag ska ställa några konkreta frågor. Vad vill Söderqvist göra för att stärka forskningsanknytningen i läroarbublbunungen och i läroarbublbunung?
Jag redogjorde för vad vi vill.

Vad vill Söderqvist göra för att stärka finansieringen av akademisk fortbublbunung för lärore?

Vad vill Söderqvist göra för att vi ska komma bort från att bara 65 % av landets lärore är ämnesbehöriga?

Vad vill Söderqvist göra för att motverka kommande läroarbrist när vi vet att det kommer att behövas bortåt 13 000 nya behöriga och välutbildade lärore per år framöver?

Anf. 11 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik:

Fru talman! Att regeringen gick med på justeringar i examensbeskrivningen bygger inte på att dessa saker inte fanns där. Om du ägnar dig åt att läsa Läroarbublbunungskommitténs betänkande och betänkandet som vi diskuterade här i kammaren så finns alla dessa områden omskrivna.

Sedan kan man bara konstatera, vilket jag tycker att Britt-Marie Danestig har gjort tydligt och klart, att det nu har blivit en skärpning och ett förtydligande. Och det kan hända att det har varit nödvändigt. Och nu konstaterar vi att det är på det sättet.

Jag fick inte höra ett ord från Sten Tolgfors om vad man tänker ta bort av dessa 20 poäng när man nu vill lägga mer tid på ämneskunskaperna och mer tid på specialisering, som man beskriver. Vad är detta? Det måste ändå finnas en tydlighet i fråga om vad som är oviktigt inom det allmänna utbildningsområdet.

Vi talar om att det är oerhört viktigt att skilda erfarenheter och perspektiv möts, att man möter och bearbetar erfarenheter i yrkesrollen och att man har med sig olika saker från olika håll. Det ska vara en mångkulturell mötesplats, gruppdynamik, konflikthantering, ledarskap, specialpedagogik och även läs- och skrivinläring. Man ska kunna utnyttja olika kulturella och konstnärliga uttrycksformer. Vad är kunskap för olika åldrar, för människor med olika sociala och etniska bakgrunder? Det

handlar om kunskap om barns olika livssituationer och uppväxtvillkor och så vidare. Man kan göra listan mycket längre därför att det var det som var vitsen med att vi faktiskt formulerade detta när det gäller 60 poäng. Men varför finns det inte med någonting om detta? Vad är det som ni ska ta bort?

Anf. 12 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Jag tackar för det trevliga svaret i repliken. Det hade dock ingenting att göra med den fråga som jag ställde.

Jag frågade vad Söderqvist ville göra för att öka forskningsanknyttningen i läroarutbildningen eftersom den akademiska massan är väldigt låg – bara var femte läroare är själv forskarutbildad. Jag frågade hur man vill öka forskningsanknyttningen för läroaryrket med skolnära forskning.

Jag frågade hur man vill stärka akademisk fortbildning som knappt existerar i dag för läroare. Jag har redogjort för vad vi vill. Jag frågade hur man vill göra för att komma till rätta med det faktum att bara två tredjedelar av landets läroare är ämnesbehöriga. Jag frågade vad man vill göra för att komma till rätta med att en femtedel av landets läroare inte är behöriga alls, och jag frågade vad Socialdemokraterna vill göra för att komma till rätta med den kommande läroarbristen. Det kommer att saknas bortåt 13 000 läroare om ett par år.

Majoriteten har ingen som helst synpunkt på de här fullständigt fundamentala frågorna.

Jag hörde också Nils-Erik Söderqvist beskriva att regeringen gick med på förändringar. Jag säger att problemet med den nya läroarutbildningen till stor del var bristande politisk hantering. Den infördes för snabbt, för slarvigt, och därför har anpassningstiden kommit till i efterhand. Det har delvis visat sig som kvalitetsbrister.

Det var Nils-Erik Söderqvist själv som här i riksdagen förra året avfärdade de krav på kvalitetshöjningar som de borgerliga partierna med stöd av Högskoleverket bland annat ville genomföra. Sedan fick regeringen backa, och nu står Söderqvist här och säger att det där var väl bra. Ja, det var verkligen eftertankens kranke blekhet.

Varför ville vi då korta det allmänna utbildningsområdet från 60 till 40? Ja, inte minst därför att vi vet av erfarenheterna från det tidigare PPU-året att de flesta av landets gymnasieläroare som har tillkommit först läste akademiska ämnen och sedan ett pedagogiskt påbyggnadsår. Det är så vi har fått behöriga läroare i det här landet. Att förlänga den tiden till ett och ett halvt år gör, tror jag, att det blir en spärr så att inte tillräckligt många genomgår den utbildningen. I stället får vi obehöriga läroare i svensk skola.

Du fick ett svar, Söderqvist. Se nu till att prestera åtminstone ett svar på mina frågor.

Anf. 13 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik:

Fru talman! Det var många frågor som Sten Tolgfors ställde. Jag ska försöka besvara en del av dem.

Först frågan om läroarbristen. Före läroarreformen hade vi ungefär 9 000 läroare i läroarutbildningen. Efter reformen, när den sjösattes, var vi uppe i 14 000. Det var en konkret åtgärd i reformen. Det var en nödvän-

dig reform för att stärka läroarbldningen för att kunna leverera kompetenta lärare ute i verksamheten.

Vi följer upp fortsatt, som betänkandet också tydligt och bra beskriver, i dialog med lärosätena och kommunerna för att se vad som behöver göras. Högskoleverket följer detta oerhört noga, och även andra.

Forskningen var ju ett av de riktigt stora huvudnumren i den nya läroarbldningen. Äntligen samlade vi oss kring att kräva att det här området skulle ha egna pengar för forskning. Det som låg bakom var Läroarbldningskommittén. Denna satsning gjorde att vi i dag har en bra bit över 100 miljoner som är avsatta till forskning och som inte fanns förut. Det fanns inga sådana pengar, utan man var hänvisad till de pengar som vi brukar prata om som medfinansiering från högskolor och universitet och där vi nu kan kritiskt konstatera och fråga: Vad blev det av det som vi ändå hoppades på?

Vi har fått exempelvis forskarskolorna, och vi har fått förutsättningar att på sikt verkligen stärka forskningen, inte minst den tillämpade forskningen ute i skolorna. Det är oerhört viktigt.

Fortbildningen – ja, jag tillhör dem som brukar säga att om vi menar allvar med att det här är det viktigaste området för framtiden för att behålla och utveckla välfärden och att denna yrkesgrupp – som jag sade i mitt huvudanförande – kanske är den viktigaste yrkesgruppen, då måste de som finns inom den få i jämförelse med andra oerhört mycket mer fortbildning. Det är ett kommunalt ansvar. Vi har en läroarbldning där vi har ett verktyg som ger oss förutsättningar för att fortsatt bevaka det i dialog med kommunerna. Det är oerhört viktigt.

Anf. 14 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Nils-Erik Söderqvist sade att han var rädd för att vinklippa strukturen i läroarbldningen. För mig är det ett märkligt påstående därför att det nästan inte finns någon struktur i läroarbldningen. Den utvärdering som kom från Högskoleverket förra året var bland den mest negativa Högskoleverket någonsin har lämnat sedan de började med utvärderingar av en akademisk utbildning. De ifrågasatte till och med examensrättigheterna på ett stort antal läroarbldningar. Det var låg studietakt, låg akademisk nivå. Det allmänna utbildningsområdet var en av de saker som man var mest kritisk till. Man ansåg bland annat att studenterna ägnade, jämfört med till exempel studenter på Tekniska högskolan, väldigt lite effektiv tid till studier. Det är just det allmänna utbildningsområdet som studenterna själva är väldigt kritiska till.

En annan kritikpunkt var att det inte finns någon progression i utbildningen. Man plockar olika kurser här och där, och så sitter det blandat studenter som har förkunskaper i den kurs de går med andra som inte har några förkunskaper alls. Det är väldigt svårt.

Jag ska ställa två väldigt konkreta frågor eftersom vi inte hinner med en allmän diskussion. En kritik som Högskoleverket kom med gällde detta att lärare för de yngre barnen inte får lära sig någonting om läs- och skrivutveckling och att läroarbldningarna inte får någon kunskap om prov och betygssättning. Tycker Nils-Erik Söderqvist att den lilla förändring som regeringen har gjort – och det är min konkreta fråga – är tillräcklig? Man har skrivit en liten mening om att lärare för de yngre barnen behöver kunskaper om läs- och skrivinläring. Det säger ingenting om det

räcker med en fempoängskurs i läs- och skrivinläring eller om man verkligen ska bli specialist på det som läroare för de mindre barnen. Tycker Nils-Erik Söderqvist att de små blygsamma formuleringarna är tillräckliga för att garantera att vi får läroare med rätt kunskaper för sitt stadium?

Anf. 15 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att påminna Ulf Nilsson om att jag väldigt gärna skulle vilja ha ett svar på vad det är som ska tas bort i det allmänna utbildningsområdet. Jag ska inte förlänga frågeställningen kring det utan bara konstatera att jag väldigt gärna skulle vilja ha svar på det.

Ulf Nilsson frågade om de yngre barnen. Jag vill påminna Ulf Nilsson om att Folkpartiet satte sig mot, när vi antog reformen, att vi ökade på utbildningen när det gäller de lägre åldrarna. Det gällde sammantaget de lägre åldrarna i förskolan men också i grundskolan. Jag lyfter fram det för att konstatera att vi såg betydelsen av att också stärka dem som jobbar i förskolan, inte minst med tanke på att behöva stödja och stimulera det som vi har diskuterat flera gånger, läs- och skrivinläring och så vidare. Därför gick vi upp till 140 poäng från tidigare 120. Det var ett sätt att stärka. Jag var oerhört förvånad över att Folkpartiet sade nej till den förbättringen.

Examensordningen anger nu tydligt, ännu tydligare, det som Ulf Nilsson tog upp om läs- och skrivinläring. Examensordningen ska följas. Sedan för vi en dialog kring detta.

Det är ett märkligt sätt att referera Höskoleverket, som säger att de här förändringarna har höjt kvaliteten. De säger att läroarutbildningens ställning har stärkts. De visar med tydlighet att reformen var nödvändig. Den har förbättrat läroarutbildningen i jämförelse med tidigare. Därför är det oerhört knepigt att påpeka att enskilda grejer, som vi har rättat till, skulle göra att man kan inta en kritisk ställning och döma ut reformen. Det är inte så.

Anf. 16 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag talade så sent som för en vecka sedan med en läroarstudent som har tänkt sig att bli förskolläroare. Hennes uppfattning om det allmänna utbildningsområdet var att det till 70–80 % handlade om sådant som inte hade med hennes tänkta framtid att göra. Det är naturligtvis så när man, mer eller mindre gemensamt, ska ägna tre terminer åt ämnen för läroare med helt olika inriktning.

Framför allt vill jag återgå till Höskoleverket. Det var inte deras sak att avgöra om riksdagen hade fattat ett politiskt riktigt beslut eller inte. De skulle utvärdera den akademiska nivån, och den var så dålig att de övervägde att dra in examensrättigheter. De sade att de hade gjort det om inte Sverige hade haft ett så stort behov av läroare. Det var en väldigt stark kritik.

Jag vill återgå till förändringen i examensordningen där det finns en mening om att det ska finnas kunskaper om läs- och skrivinläring. Läroarna ska också få kunskaper om hur man sätter betyg och konstruerar prov.

Tibigore har bet alltså inte funnits något som helst krav på betta, och bet är rätt fantastiskt om vi tänker efter. Nils-Erik Söberqvist har varit med om att genomföra en läroarbublbunung där bet inte finns något krav på att lärore som undervisar barn i lägre älbdrar ska ha någon kunskap om läs- och skrivutveckling.

Nu har den här meningens kommit till, och bet räcker alltså. För att tillfredsställa bet skulle bet räcka med en fjärbedelens terminens studier, 5 poäng, i läs- och skrivinlärbning eller en fjärbedelens terminens kunskaper om hur man sätter betyg – betta viktiga område.

Min fråga blir därför igen: Tycker Nils-Erik Söberqvist att bet i dag är tillräckligt starka krav på vad läroarna ska kunna om läs- och skrivutveckling och om betygssättning?

Anf. 17 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik:

Fru talman! I portalparagrafen i examensordningen står bet: För att få lärorexamen skall studenten ha de kunskaper och de färbigheter som behövs för att förverkliga förskolans, skolans och vuxenutbublbunungens mål.

Betta är oerbört tydligt angivet. Sedan kan man läsa vad de säger. Men här framgår ju oerbört tydligt vad som gäller. Bet var mycket skrivningar om betta i både utredningen och betänkandet senare.

Svaret är alltså ja på din fråga, Ulf Nilsson.

Vi behöver inte dividera så mycket om vad den ene sagt och inte sagt och om hur de rapporter är som har kommit. Jag bara konstaterar att de läroarfackliga organisationerna nu i alla fall har sagt att nästan 80 % av studenterna är nöjda med sin läroarbublbunung och att bet är en kraftig förbättring jämfört med tidigare. En av poängerna med en ny reform – de första studenterna har knappt kommit ut – är naturligtvis att bet finns anledning att änbå avvakta och se hur reformen sätter sig och hur den mognar fram. Bet tycker jag har skett, jämfört med tidigare, på ett alldeles strålande sätt. Bet vore märkligt om bet inte fanns brister i enskildheter som måste rättas till.

Fortfarande finns bet ett frågetecken, och betta är bet allra märkligaste. Vi tycks ju inte få något svar på trolleritrickset att bara ta bort en del av bet allmänna utbildningsområdet som är så oerbört centralt och viktigt för att lägga bet på bet som redan finns där och bet som redan har förstärkts, bet vill säga ämneskunskaperna. I stället beskär man bet som kanske är läroaryrkets allra viktigaste område. Jag beklagar bet.

Anf. 18 ANA MARIA NARTI (fp):

Fru talman! I höstas var jag med i ett klassrum – årskurs 5. Bet var inte bara jag utan vi var flera som besökte den lektionen. Bet var ganska många skolbyråkrater och en mycket stolt läroarinna. Vi fick en demonstration av en oerbört väl inbtränad sammanträdesteknik. Barnen var mycket duktiga på att förbela ordet och på att prata var och en, i tur och ordning, och säga vad de tyckte. Men sedan skulle de läsa små lappar som de under veckan hade skickat till läroarinnan för att beskriva sina direkta svårigheter under veckan. Eleverna kunde inte läsa. Skolbyråkraterna och den stolta läroarinnan såg inte att barn i årskurs 5 fortfarande hade väldigt svårt att ta sig igenom en mycket enkel av barnen själva skriven text.

För mig var den här lektionen den perfekta demonstrationen av den blindhet som drabbar både socialdemokrater och vänsterpartister när det gäller kunskaper. Man hade alltså tränat barnen i sammanträdesteknik. Men sedan spelade det ingen roll att dessa barn i årskurs 5 hade svårt att läsa en enkel text.

Varifrån den kunskapsteoretiska syn som har inspirerat den attityden kommer är en lång historia och en historia om ideologi. I socialismens utveckling – jag upprepar det – finns det två inriktningar när det gäller kunskap. Den ena inriktningen säger att var och en har rätt till det bästa. Brecht brukade tala om kaviar åt folket. Vidare har det funnits, och finns tyvärr fortfarande, i Sverige en inriktning som säger att vi måste göra om kunskapen så att den passar alla. Det betyder att man ska pressa ned, blanda ihop, ”ostrukturerar” och egentligen förstöra kunskapen. Det är vad som har hänt.

Jag har en dröm, fru talman! Jag drömmer nämligen om en valkampanj som är avslappnad och värdig och som saknar prestigefixering och aggressivitet. Jag vet att det nästan är en omöjlighet. Men tänk er vad som skulle kunna hända om den röda delen av den svenska färgskalan i politiken erkände sina misstag! I praktiken har de börjat göra det. De förändrar men erkänner inte de principiella misstag som de har gjort.

Jag ska tala direkt till Britt-Marie Danestig genom er, fru talman. Att tala om livet icke delat i kunskapsområden är väldigt konstigt i en tid när kunskapen växer lavinartat i vardagen och när gentekniken blir någonting som vi kan diskutera vid frukostbordet i vilket hem som helst eftersom medicinerna till farfar eller mormor kommer att förändras. Men då måste man veta vad genteknik är. Man måste ha en mycket stark kunskapsbas för att gå in i detta.

Hur kan man säga att livet och ämneskunskapen står i motsats till varandra när till exempel kunskap och statistik är absolut nödvändiga i det val som kommer? Att kunna tolka statistik är viktigt för varje invånare i det här landet. Men är man dålig i matematik kan man låta sig luras av vissa påståenden om statistiken som det är mycket lätt att kritisera och avfärda.

När vi talar om ämneskunskap sätter vi inte den i motsats till värme, pedagogik och djup kunskap om sociala relationer i klassrummet och runtomkring skolan – tvärtom! Vi ser den enorma förlust som Sverige som kunskapsland har gått igenom när det som var den starkaste kraften i Sveriges utveckling – passionen för naturvetenskapen och tekniken – förlorar mer och mer och mer i vardagen och när så få unga människor upptäcker glädjen, den passionerade nyfikenheten och den lycka som finns i naturvetenskap och teknik.

Det var den starkaste delen av det svenska kulturarvet. Det har gått förlorat. Vi vill hämta in det. Därför vill vi jobba mycket bättre med ämneskunskaper. Vi säger som Brecht: Kaviar åt folket. Den mesta och bäst utvecklade kunskapen till alla människor.

Skillnaden mellan oss och dem som har inspirerat till de katastrofala förändringarna av läroarbildningen ligger just i att vi inte betraktar matematik, grammatik, filosofi och biologi som farliga ämnen för barn som kommer från miljöer utan tradition på det här området. Vi vill tvärtom öppna de här ämnena för alla. Då måste alla få den intellektuella träning som behövs för det.

När det gäller simning kastar ni inte barnen i bassängen utan att de har tränat och lärt sig vad de ska göra där. När det gäller de teoretiska ämnena vill ni att barnen själva ska söka kunskap. Det är fel. De kan inte göra det. De behöver träning.

Något som mycket tydligt visar detta är det som har hänt med kunskapen i språk – främmande språk, men också svenska – i Sverige. Den har blivit allt lägre. Nu har vi en enorm debatt om varför invandrarbarn inte lär sig tillräckligt bra svenska. Svenska barn lär sig bara en del svenska. Man tränar för lite skrivspråk, man tränar för lite på arbete med avancerad text. Grammatik och stavning är väldigt oviktiga saker. Allt som leder till utveckling av ett vårdat språk betraktas som sekundärt. Det ger en försvagning av modersmålet i det här landet. Det är en tragedi.

Anf. 19 BRITT-MARIE DANESTIG (v) replik:

Fru talman! Eftersom Ana Maria Narti nämnde mig vid namn vill jag klargöra vad jag sade. Jag sade inte att livet ska vara befriat från kunskap. Jag sade tvärtom att livet knappast går att indela i traditionella avgränsade skolämnen. Om man ska hantera livet fordras kanske en annan typ av kunskap.

Ibland när jag lyssnar på Ana Maria Narti och andra folkpartister verkar det som om ni var kemiskt befriade från att ha tagit del av vad modern pedagogisk forskning säger om lärande.

Anf. 20 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Fru talman! Vi talar inte om skolämnen. Vi talar om kunskapsgrenar. De har sin struktur. De kräver en progressivitet i inläringen som enligt Högskoleverket i dag saknas i läroarutbildningen. Det var huvudpunkten i deras kritik: icke struktur, icke progressivitet.

Kemiskt fria från modern pedagogisk forskning, sade Britt-Marie Danestig. Ni glömmer alltid alla pedagogiska skrifter och undersökningar som inte passar in i er ideologi. Jag har aldrig hört en socialdemokrat eller vänsterpartist tala om Inger Enqvists böcker om skolan. Jag har aldrig hört någon av er tala om till exempel den mycket höga akademiska utbildning som finländska lärare får, vilket direkt avspeglas i resultatet i den finska skolan.

Pedagogik står inte i motsats till djupa kunskaper i olika kunskapsgrenar. Tvärvetenskap kan inte existera innan det existerar en grundlig elementär bas av kunskaper i varje ämne. Sedan kommer tvärvetenskapen.

Anf. 21 BRITT-MARIE DANESTIG (v) replik:

Fru talman! Om vi inte har ägnat tillräckligt mycket tid åt det finska skolsystemet må det väl vara oss förlåtet. Vi verkar ju här i Sverige och det är den svenska skolan som vi oftast sysslar med och bör ägna oss åt.

Folkpartiet har varit motståndare till i stort sett alla stora reformer inom skolans område under mycket lång tid. Ni vill stanna kvar i det som har varit och i den tid som för länge sedan är försvunnen. Det är ungefär ett halvt sekel sedan Sverige såg ut på det sätt som den skola ni förespråkar skulle passa i.

Vi är absolut inte något kunskapsfientligt parti. Större delen av mitt förra anförande handlade just om vikten av att få en rejäl forskningsanknytning i läroarbetsutbildningen. Det är för oss oerhört viktigt.

Folkpartiet har en, enligt min mening, mycket elitistisk kunskapsyn. Det är en annan sak.

Anf. 22 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Fru talman! Vi har en elitistisk syn på kunskap och skola. Vi vill att alla ska kunna bli en del av detta lands elit. Vi vill ha kaviar för folket. Den högsta kunskapen, den djupaste kunskapen för alla är vår elitism. Vi är stolta över det.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 april.)

5 § Redogörelse för regelförbättringsarbetet

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2005/06:NU10
Redogörelse för regelförbättringsarbetet (skr. 2005/06:49).

Anf. 23 KRISTER HAMMARBERGH (m):

Fru talman! Återigen diskuterar vi här i kammaren regelförenklingar. Det är ett ämne som kanske inte låter särskilt upphetsande. I grund och botten handlar det om jobb. Det måste inte bara löna sig för människor att arbeta, det måste också vara lätt och lönsamt att anställa människor.

Regelförenklingararbetet är oerhört viktigt för företagen. Det har drivits av alliansens partier under många år. År 1999 lyckades man till slut få ett uttalande här i riksdagen där man ålade regeringen ett antal uppgifter.

Inte förrän 2002 då alliansens partier fick stöd av Miljöpartiet – vilket hedrar dem – lyckades riksdagen tvinga igenom ett beslut som regeringen har haft att leverera. Visst är det så, fru talman, att när riksdagen fattar ett beslut har regeringen att rätta sig efter det och se till att beslutet blir genomfört.

Varför är det så viktigt att prata om dessa regelförenklingar? Det regelverk och den ibland onödiga administration som finns – den nödvändiga administrationen och det nödvändiga regelverket ska vi naturligtvis ha kvar – kostar oerhörda summor pengar. Det är resurser som företagen hade kunnat använda för att anställa människor eller göra nödvändiga investeringar för att många av de 1,6 miljoner människor som i dag skulle vilja jobba eller jobba mer skulle ha fått ett jobb.

Vad kostar det? Det finns beräkningar som visar att ett företag med färre än 20 anställda har en kostnad för skatter, arbetsmarknads- och miljöregler på ungefär 30 000 kr per anställd och år.

Gamla siffror säger att företagen har direkta administrativa kostnader för regelverket på mellan 60 och 70 miljarder kronor.

Riktigt hur utvecklingen har gått vet vi inte, men det finns ett antal negativa indikationer just nu.

Vad beslutade riksdagen 2002, och vad har hänt? Riksdagen beslutade att hela det regelverk som rör företagande ska gås igenom så att onödiga och krångliga regler tas bort. Har regeringen levererat? Svaret är nej. Man har inte gått igenom hela regelverket. Det är beklagligt. Mandatperioden är strax över.

Vad beslutade riksdagen i övrigt? Jo, att det ska sättas upp ett kvantitativt mål för att redan under den här mandatperioden påtagligt minska företagens kostnader för administration av regelverket. Det här hade kunnat vara genomfört förra året om riksdagen och majoriteten, faktiskt Miljöpartiet också, hade bifallit alliansens förslag om en generell sänkning av företagens kostnader med 25 %. Lite har hänt sedan dess, men något har ändå hänt. Två delmål är nu uppsatta. Men riksdagens beslut har inte regeringen levt upp till.

Vad regeringen har levt upp till, och det ska man väl hedra, är att den har lämnat in en ansökan till OECD, vilket var riksdagens beslut, om att granska vårt regelförenklingsarbete. Men det kanske var den lätta delen. Man har också börjat försöka sätta upp tidsgränser för hur lång tid det ska ta för myndigheterna att besvara och handlägga ett ärende. Men det här arbetet går de facto väldigt långsamt.

Hur går det nu? Det finns något som kallas för Näringslivets regelnämnd. Deras senaste rapport, som nu har ungefär ett år på nacken, kunde visa att utvecklingen faktiskt går åt fel håll. Det senaste år de har mätt visar det sig att mängden regler som gjorde det svårare och som ökade kostnaderna blev större. Det var en 58-procentig ökning. För lättnaderna var det en 16-procentig minskning. Det märkliga med det är att trots de beslut som riksdagen hade fattat steg takten av regler som ökade kostnaden. Vi har alltså haft en negativ utveckling trots riksdagens beslut.

År 1999 mätte Statskontoret mängden blanketter som skulle användas. Det var då 75 myndigheter som nyttjade dessa. Vad har hänt sedan dess? Man hade kunnat förvänta sig att regeringen skulle följa upp det. Det har man inte gjort, så nu har Näringslivets regelnämnd själv gjort det. De gjorde det 2005. Hur positiv har då utvecklingen varit sedan 1999? Hur positiv har utvecklingen varit sedan riksdagens fattade sitt beslut? Jo, i praktiken har antalet blanketter ökat med nästan en tredjedel. Det är nu 94 miljoner blanketter som företagen ska fylla i. Naturvårdsverket hade ökat sin andel från 2 300 blanketter och är i dag uppe i 108 000. Skattemyndigheten står för den dramatiska ökningen. Det är bara att konstatera.

Samtidigt säger myndigheterna själva att man skulle kunna samordna sitt insamlande av uppgifter. Men det är bara en tredjedel av dem som säger att de gör det. Varför går arbetet så sakta? Varför går det så långsamt? Det finns naturligtvis ett politiskt skäl. Vi har tvingat Socialdemokraterna att genomföra det här riksdagsbeslutet. Man tycker inte om det. Därför går arbetet väldigt långsamt.

Det pratas väldigt mycket, och förra årets slogs det på stora trumman, om 291 förslag på regelförenklningar som skulle genomföras. Det visade sig att 70 handlade om hemsidor. Det pratas också väldigt mycket om det här med företagsportaler. Det är något som ska underlättas, framför allt via nätet. Vad har hänt där då? Jo, de undersökningar som har gjorts med 1 001 företag visar att företagen inte är nöjda. De tycker att det är svårt.

Det finns liten kännedom om dessa webbplatser. De är dåligt anpassade till att man ska kunna hämta och lämna uppgifter. Det är svårt att ha en dialog med myndigheterna. De fungerar kort sagt inte som det var tänkt. Återigen: Arbetet går väldigt långsamt.

Från alliansens sida vill vi ha ett övergripande mål, och vi vill ha det nu, på 25 %. Vi tycker att det är viktigt att angripa det befintliga regelverket, men det är lika viktigt att se till att inte nya regelverk tränger sig in och ökar kostnaderna. Ett exempel är förslaget nu om heltidsanställningar, där ingen konsekvensanalys har gjorts av vad det innebär. Det visar sig att bara det förslaget, som nu är nytt, kommer att kosta företagen nästan 3 miljarder kronor. Mellan företagen handlar det om en kostnad på mellan 6 800 och 25 600 kr per anställd, i snitt 14 500 kr. Att sedan förslaget i sin tur sannolikt tyvärr kommer att drabba både turistnäring och vintertestverksamhet för bilar i norra Sverige är en annan sak. Det innebär dessutom den här enorma regelbördan.

Vi vill från alliansen få enklare redovisningsregler för små företag. Det är nu dags att mycket snabbt se över miljöbalken och plan- och bygglagen. Det är dags att stoppa förslaget om torghandelslag och förslaget om heltider. Det handlar om att förenkla informationsavlämnandet. Vi måste lära oss av Storbritannien och Finland att faktiskt ha ett enklare regelverk när det gäller de beslut som fattas på EU-nivå, för vi utnyttjar inte de möjligheter som vi har.

Jag tycker att det är synd att majoriteten nöjer sig med att säga att arbetet i dag är ambitiöst. Det är bara att konstatera att majoritetstexten också säger att arbetet är en ständigt pågående process. Det är väl ett sätt att skylta över att så lite görs. Processen ska aldrig ta slut. Vi förstår också att det är en pågående process, men en process som kan gå i olika hastighet. Nu går det för långsamt.

Apropå regler, innan jag yrkar bifall till reservation 1, vet jag inte om reglerna tillåter att man vinkar härifrån talarstolen, men jag har haft min pojke, som är åtta år, här hela veckan. Han sitter på läktaren. Så: Hej, Erik!

Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 24 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! Varför är regelförenklingar viktiga? Spelar det egentligen någon roll? Är det inte bara oppositionen som bråkar och skriker i onödan och faktiskt inte vet sin plats – att sitta still och vara tyst? Nej, så enkelt är inte livet. Vi har flera oberoende granskare som har riktat skarp kritik mot regeringens arbete på det här området. Det är till exempel Riksrevisionen, Nutek, och Statskontoret – för att inte tala om de viktigaste granskarna av alla: företagen själva, som underkänner hela detta arbete. Det är en allvarlig kritik. Arbetet går långsamt. Det ned- eller bortprioriteras och riktas in på delvis alldeles fel saker. Simplexgruppen har misslyckats. Cheferna har avgått i ren desperation för att ingenting hände.

Vi vet, fru talman, att Sverige är ett administrativt moget land – ja, rent av övermoget. En företagare ska rätta sig efter väldigt mycket olika regler. Det finns 20 000 sidor med företagsregler. 75 olika myndigheter samlar in information. Uppgifterna samlas in på 1 150 olika blankettyper. Antalet blanketter som skickades in var redan 1998, som vi hört, 73 mil-

joner. Det har nu stigit till 94 miljoner enligt en kartläggning av Statskontoret för några år sedan.

Fru talman! Regeringen håller på att förvandla våra duktiga företagare till byråkrater. Vi har inte bara många regler som styr företagandet i Sverige. Reglerna är dessutom oerhört krångliga. Det finns gott om exempel på regelverk där företagen helt enkelt inte själva kan reda ut hur de ska göra för att vara laglydiga. Då vänder man sig till revisorn. Denne förmår inte heller reda ut situationen. Då går man gemensamt till skattemyndigheten, där man inte heller med sina medarbetare, duktiga medarbetare, helt lyckas reda ut frågan. Alltså: För att vara företagare i Sverige ska man inte vara entreprenör. Man ska vara byråkrat.

OECD har uppskattat vad det här offentliga regelverket egentligen kostar våra svenska företag. Man har kommit fram till att det kostar dem 50 miljarder kronor per år. En uppskattning av Nutek visar att kostnaderna snarare ligger runt 70 miljarder kronor per år. Men den totala kostnaden för att följa alla regler är ännu värre än så. Vi måste lägga till de indirekta kostnaderna, som ett negativt företagarklimat, att man inte startar nya företag. De företag man har expanderar inte. Man gör inte tilltänkta miljöinvesteringar. Man investerar i andra länder så att det inte blir några jobb i Sverige. Så får man en samhällelig kostnad i form av förlorade företag och uteblivna arbetstillfällen. Det är svårt att beräkna, men i Nederländerna har man kommit fram till att den totala samhällsekonomiska kostnaden för regelbördan uppskattas vara ungefär dubbelt så stor som den administrativa bördan.

För Sveriges del skulle det här innebära att regelbördan kostar samhällsekonomin ungefär 140 miljarder kronor per år. Det är 140 miljarder kronor som dräneras ur de svenska småföretagen. Detta är naturligtvis inte acceptabelt! Det är i själva verket en skandal.

Fru talman! Det råder högkonjunktur i Sverige, men det kommer inga nya jobb. Det här är ett allvarligt problem.

Vi vet att småföretagen måste bli fler. Vi vet att våra företag, de små och medelstora, måste vilja växa. Gör man inte det har vi stora problem. Det är därför vi tjar om regelförenklingar. Vi har insett för länge sedan att detta är livsviktigt.

Så vad gör egentligen regeringen? Ja, det är inte mycket. Man är senfärdig. Man har fått upprepade beställningar från riksdagen att skynda på, men det händer inte mycket.

Regeringens åtgärder handlar om mycket små förändringar inom mycket spridda områden, ofta sådant som i praktiken inte betyder någonting för företagen. Det finns ingen riktig överblick av den totala regelbördan. För lite kraft läggs på att ta bort befintliga regler. Och bristen i kunskap om var och hur regelbördan uppstår är fortfarande vitt utbredd. Riksrevisionen pekar bland annat på betydande brister när det gäller inriktningen och också organiserandet av själva arbetet.

Våra förslag, som vi har hört här tidigare, är bland annat att minska företagens administrativa kostnader med 25 % till år 2010. Det ska bli lättare att starta och driva företag. Vi har en rad förslag för att minska företagens uppgiftslämnande och förenkla redovisningsreglerna, arbetsgivarreglerna, skattereglerna, miljöbalken och så vidare. Gör som i Nederländerna till exempel; låt granska alla förslag till nya eller förändrade regler som berör företagen av ett utomstående organ innan de får lov att

träda i kraft. Det sista ska för övrigt enligt flera förordningar göras redan nu, men Näringslivets regelrådet visar att detta oftast helt enkelt inte sker. Bara i en bråkdel av fallen analyseras vilka administrativa kostnader ett förslag innebär för företagen.

Fru talman! Sammanfattningsvis kan vi konstatera att regelförbättringsarbetet och förenklingsarbetet går minst sagt trögt. Det sker under tvång och med en slöhet som är uppseendeväckande. Detta är farligt för Sverige, för jobben och därmed för hela välfärden. Det finns egentligen ingen anledning att längre försöka baxa en motvillig och slö regering framåt i dessa frågor. Vi får inse att vill man inte så går det inte. Det är tur att vi får en borgerlig regering om bara ett par månader.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 25 LARS LINDÉN (kd):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till alliansens reservation i detta betänkande.

Vårt lands största problem just nu, och det kanske det största hotet mot vår välfärd i modern tid, är att det är så många svenskar i arbetsför ålder, ungefär 1,5 miljon, som av olika skäl inte finns på jobbet i dag. 146 000 av dem är ungdomar i åldrarna 16–25 år. För dessa ungdomar är detta den sämsta starten man kan få på sitt vuxenliv. Det är en katastrof helt enkelt.

Detta problem försöker regeringen mörka och menar att vi räknar in alldeles för många, exempelvis föräldralediga, sjuka med flera. Javisst, men eftersom de inte är på jobbet har andra fått vikariejobb och räknats bort från de arbetslösa skara. Vi räknar alltså in alla dem som måste försörjas med bidrag från samhället. Om dessa blir för många i förhållande till dem som lönearbetar och betalar skatt, blir det på sikt ekonomiska problem, förutom det mänskliga lidandet som inte är lika lätt att mäta.

Just nu, mitt i en högkonjunktur, klarar staten och de flesta kommuner att få ekonomisk balans, men alla borde inse att det blir stora ekonomiska och sociala problem när nästa lågkonjunktur kommer, om ett eller två år. Då kommer det att behövas många fler småföretagare och entreprenörer som kan få fram nya produkter och idéer och därmed skapa jobb. Då måste fler av de svenska forskningsresultaten, de svenska patenter kunna kommersialiseras i Sverige och inte köpas upp av kineser, indier och japaner, som i dag. Då måste det finnas många fler entreprenörssjälar som har lust att starta företag. Då måste det finnas många fler småföretagare som känner det mödan värt att låta sina små företag växa och att börja anställa.

Sverige är i akut behov av många fler nya företag och fler växande företag. Vi är bland de sämsta i EU i denna gren just nu.

Nyföretagandet skulle behöva öka, från nuvarande takt, med minst ytterligare 10 000 nya företag per år för att bara kompensera för de arbetstillfällen som försvinner från storföretagen varje år framöver.

Om Sverige ska kunna se ljus på framtiden krävs det alltså ett helt annat företagsklimat i Sverige. Då måste Sverige få en regering som erkänner att företagsklimatet i dag är bristfälligt.

Det som är det allvarliga problemet med nuvarande regering är att man inte förstår detta. Företagens verklighet är tyvärr en blind fläck för Pär Nuder och Thomas Östros och deras partikamrater. Det här synfelet är allvarligt och drabbar ofta sådana som efter att ha suttit i en skolbänk i 15–20 år förflyttas direkt till ett skrivbord på ett s-kansli och sedan drar vidare till nästa skrivbord i Rosenbad. De förstår inte hur en företagares verklighet ser ut. Denna blindhet och oförmåga att förstå företagares verklighet drabbar också sådana som levt hela sitt liv i miljöer där man aldrig lärt känna företagare. Man ser företagare som sina motståndare, och de ska klämmas åt och bekämpas i jantelagens anda.

En av orsakerna till att så många fastnar i arbetslöshet och utanförskap är just att företagen, trots högkonjunktur, inte har lust att anställa. Nio av tio småföretagare vill inte anställa, sade bland annat Klas Eklund för tre veckor sedan på DN-debatt.

En av de viktigaste faktorerna för att företagen inte har lust att anställa är just regelkrånglet. Det inplanteras mer och mer av tistlar och törnen på småföretagarnas åkrar. Småföretagen har börjat ledsna på att tistlar och törnebuskar omsnärjer dem på alla sidor. Trots att regeringen fick order av riksdagen 1999 att genomföra regelförenklingar, har antalet regler inte minskat sedan dess, som vi har hört, utan tvärtom ökat.

”Man plockar inte fikon på tistlar och druvor på törnebuskar”, för att citera en snart 2 000 år gammal text i den heliga skrift.

Majoriteten i vårt utskott anser inte att det finns något att erinra mot regeringens regelförenklingsarbete, trots de uppenbara försumligheterna. När den dessutom har mage att säga att förenklingsarbetet är av största vikt för att Sverige ska kunna fortsätta att utvecklas som företagarnation och samtidigt avstyrker alla motioner som vill se större resultat av regelförenklingsarbetet då inser man hyckleriet. Den rodnar inte heller av att säga att regeringen bedriver ett ambitiöst arbete. Kraven på resultat är minsann inte stora hos vänsterkartellen. Det är inte konstigt att en så stor majoritet av de svenska småföretagen anser att denna nonchalanta attityd från regeringen är en av de viktigaste orsakerna till att de inte längre vill låta sina företag växa.

Jag citerar än en gång ett uttalande av ekonomen och tidigare s-politikern Klas Eklund för några månader sedan. Så här sade han: ”Förut tyckte jag att det var konstigt att alla företagare klagade så mycket på krångliga regler och höga skatter, när det trots allt gick bra för dem. Nu när jag själv blivit småföretagare, för tre år sedan, har jag insett att jag själv håller på att bli likadan.” Det är en erfarenhet som alldeles för få s-politiker fått göra, och därför kommer inte en socialdemokratisk regering att kunna skapa ett tillräckligt bra företagsklimat i Sverige.

Socialdemokraterna har under åren drivit en relativt bra politik för storföretag men underskattar grovt de små och medelstora företagens betydelse. Det är de som med relativt enkla förändringar vad gäller regler, avgifter och klimat kan få lust att börja anställa personal igen, inte de stora företagen.

Nu är det nog pratat, i sju år, om regelförenklingar och det är hög tid att företagen upplever att det nu börjar levereras synliga resultat.

För övrigt, fru talman, anser jag att regeringen bör bytas ut både med anledning av regelförenklingsarbetet och av många andra skäl.

Anf. 26 ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Jag ska börja med att yrka bifall till reservationen.

Nu har vi återigen en skrivelse om regeringens så kallade ambitioner för regelförenkling för företagande och svenskt näringsliv. Ambitionerna är inte större än tidigare, och engagemanget för att skapa bättre förutsättningar för företagare lyser med sin frånvaro. Det borde dock inte vara så med tanke på att företagarna borde lägga sin kraft på att utveckla just sina företag och skapa nya jobb för de 1,5 miljoner människor som helt eller delvis finns i ett utanförskap utanför ordinarie arbetsmarknad.

Det står så vackert i det här dokumentet att regelförbättringsarbetet är av största vikt för att Sverige ska kunna fortsätta att utvecklas som företagarnation.

Uppenbarligen har den socialdemokratiska regeringen fullständigt missat att under de senaste tio åren har Sverige förlorat bortåt 10 % företagare, alltså människor i arbetsför ålder som vill vara företagare. Det borde stämma till eftertanke, men ack nej.

I stället för att vidta kraftfulla åtgärder för att just skapa förutsättningar för att människor ska kunna bli företagare och skapa de nya jobben som behöver ta vid när andra försvunnit och några har dragit utomlands lägger man fram nya krångliga regler som förhindrar människor från att få jobb och företagare från att vilja anställa.

Ibland undrar jag om ni inom Socialdemokraterna inte talar någon gång med era väljare. Har ni aldrig besökt en företagare som försöker hanka sig fram på sitt lilla turistföretag och som under sommaren kan anställa grannens pojke? Det ger jobb på landsbygden och i trakter där varje privat företag är oerhört viktigt för bygden och för dem som försöker att bo kvar och utveckla nya branscher som till exempel inom turismen.

Det är företag som vi alla vet tar många år innan de kan ha en året-runtverksamhet, om det ens blir verklighet någon gång. Uppenbarligen har ni inte besökt dem, eftersom ni lägger fram förslag som förhindrar och försvårar säsongsanställningar.

Men det finns andra delar av näringslivet som ni borde ha relationer med. Ni borde åtminstone ha någon skogsarbetare som kan förklara för er vad ni håller på med. Ni håller bokstavligen på att jaga ut svenska arbetstillfällen från våra svenska skogar till utländska entreprenörer. Det är antagligen utländska entreprenörer som ni sedan ska jaga för att de kommer till Sverige och tar de svenska skogsarbetarnas jobb.

Om den socialdemokratiska regeringen hade tittat i sin egen myndighet Nuteks årsbok hade den sett att man fångat in vad riksdagen och regeringen så ambitiöst har fattat beslut om. Man ska under mandatperioden 2002–2006 minska företagens administrativa börda. Samtidigt noterar man att företagen själva svarar att de finner att just de krångliga reglerna och administrationen har ökat under de senaste åren. Det borde också stämma till eftertanke.

Förstår ni inte att det är just de reglerna som Sverige och svenska arbetare inte behöver? Vi behöver jobb i alla delar av landet och inte regler som ytterligare vidgar klyftorna mellan dem som är med och dem som står utanför arbetslivet och mellan regioner som är med och dem som står utanför tillväxten.

I Nuteks bok står också upprädat de områden där det finns tillväxthinder och där de dominerande frågeställningarna finns. Det är arbetsgi- varavgiften, skatterna, arbetsgivaransvaret för anställda och administrat- ion till följd av just offentliga regelsystem.

Fru talman! Socialdemokraternas arbete med regelförenklingar är inte trovärdigt. Här ser vi återigen tal med dubbla tungor om företagandet i Sverige. Man talar väl om företagandet och kramar gärna företagare. Men i praktiken slår man ständigt bort viljan och engagemanget hos företagaren genom att lägga fram nya förslag om krångliga regler som förhindrar utveckling i företaget. Därmed förhindrar man också nya jobb som behövs skapas för att människor ska komma i arbete.

Fru talman! Det är dags för Socialdemokraterna att sluta med skön- målningarna om Sveriges situation. Det vore på sin plats att framför allt ta till sig det som de egna myndigheterna skriver. Det är dags att se över den administrativa bördan, eftersom den uppenbarligen förhindrar före- tag från att vilja anställa och skapa utveckling i det här landet.

Anf. 27 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Fru talman! I dag behandlar vi näringsutskottets betänkande NU10 som bygger på regeringens skrivelse 2005/06:49. Det handlar om rege- ringens redogörelse för regelförenklingsarbetet.

Skrivelsen handlar om uppföljning av regeringens handlingsplan för minskad administration för företagen och förslag till nya åtgärder som inkommit från myndigheter och departement. I skrivelsen redovisas också utförda mätningar av företagens administrativa arbete och det mål som satts upp med anledning av mätningarna. Vidare finns det också redovisning av regelförbättringsarbetet ur ett internationellt perspektiv.

Det vi i utskottsmajoriteten kan konstatera är att regeringen bedriver ett intensivt och ambitiöst arbete för att genomföra regelförbättringar för företagen. Det ger också intrycket av att det kommer att leda till positivt resultat. De ambitioner som riksdagen hade vid tillkännagivandet år 2002 kommer att kunna uppnås.

Efter att under det senaste året mest jobbat med att mäta kostnaderna kan vi nu börja med att sätta mål. Vi har mätt de kostnader som upp- kommer för företagen på skatteområdet. Där är nu målet att den admi- nistrativa bördan ska minska med 20 % till år 2010. Samtidigt ska den totala regelbördan inom årsredovisningslagen minska med 15 % också det till år 2010.

I och med att mål för minskad börda även formuleras för regelverken inom miljö, jordbruk och arbetsrätt kommer det att finnas mål för mins- kad total administrativ kostnad för omkring 65 % av de områden som ger upphov till kostnader för företagen.

Nutek har också fått i uppdrag att göra mätningar på ytterligare tre områden, plan- och bygglagen, livsmedelslagstiftningen och statistikom- rådet.

Fru talman! Sverige har bra service och administration, men vi ska bli ännu bättre. Vårt mål är att den totala administrativa kostnaden ska minska inom alla för företagen relevanta regelområden. För att göra det lättare att starta och driva företag har vi arbetat med att förbättra regel- verken och servicen till företagen.

Vi har gjort några saker under mandatperioden, trots vissa dysterkvis-
tar som tidigare har varit upp i debatten här i kammaren påstår att vi inte
har gjort någonting. Vi har startat arbetet för att göra det enklare och för
att det ska bli snabbare och billigare att registrera sitt företag.

Bolagsverket och Skatteverket har en gemensam elektronisk tjänst
där man registrera enskild firma, lämna uppgifter till mervärdesskattsre-
gister och om arbetsgivaravgifter och ansöka om F-skattsedel. När man
kan göra det på ett enda ställe måste det ändå trots allt ha blivit enklare,
även om den samlade borgerligheten påstår någonting annat.

För att underlätta själva företagsstarten finns också webbplatsen Före-
tagsguiden och telefontjänsten Startlinjen. Det upplever jag att man tidi-
gare i debatten har ironiserat lite grann om och möjligheten att här skaffa
sig information på ett ganska enkelt sätt när man vill starta företag och
också få vägledning.

Det tror jag är viktiga led i att förenkla för företagare och skaffa sig
information. Det gäller inte minst för våra unga företagare. Det känns
inte så roligt att man står och ironiserar över det i Sveriges riksdag.

Det vi också har gjort under mandatperioden är att vi avskaffat arvs-
och gåvoskatten och reformerat 3:12-reglerna. Det har ytterligare gjort
det lättare för företagen. Med detta anser vi socialdemokrater att vi har
förenklat regler och visat på en klar förbättring för alla företag och då
särskilt för småföretagen.

Innan jag går vidare vill jag ytterligare en gång precis som förra året
ta upp frågan: Varför har vi regler, och varför har vi lagar? För mig hand-
lar lagar och regler om att vi slipper konflikter genom att i förväg veta
vilka spelregler vi har. Jag tror att Sveriges och Nordens framgång vad
gäller företagandet beror på att vi har tydliga regler på arbetsmarknaden.

Vi måste ha de här reglerna för att undvika konflikter. Reglerna måste
vara tydliga, så att man inte kan missförstå dem. Jag får lov att säga att
jag inte skäms för det regelverk som vi har i Sverige. Jag ser att det finns
personer från borgerligheten som skrattar åt vad jag säger här i kamma-
ren när jag säger att vi inte ska skämmas över det regelverk som vi har i
Sverige. Men det finns andra länder runt om i hela världen som kommer
till Sverige på besök. Det är vårt regelverk som de vill titta på. De vill
också få ordning och reda i sina länder för sitt företagande och sin arbets-
rätt.

Reglerna finns också till för att skydda människors liv och hälsa, för
att skydda miljön och för att se till att arbetsmarknaden fungerar på ett
sjyst sätt. Dessa regler finns inte till för sin egen skull utan för att skydda
människor och miljö. Det får vi inte glömma bort i debatten.

Det måste naturligtvis också vara så att regler som våra företagare
kommer i kontakt med ska vara lätta att förstå och leva efter. Målet är att
reglerna ska bli bättre, enklare och tydligare. Faktum är att Sverige redan
i dag är bland de allra främsta länderna i världen när det gäller enkla och
bra regelverk för företagen. Det går bra för Sverige, trots att ni från den
borgerliga sidan försöker föra fram budskap om att det inte är så. Svensk
konkurrenskraft är god. Inte på 20 år har nyföretagandet varit så högt
som nu. Jämfört med för tio år sedan har företagskonkurserna halverats.

Sedan 1995 har 300 000 fler svenskar ett jobb att gå till. Under 2006
planerar nästan hälften, det vill säga 41 %, av de medelstora företagen att
nyanställa.

I World Economic Forums årliga ranking av de mest konkurrenskraftiga ekonomierna placerar sig Sverige på tredje plats bland 117 länder. Nyligen kom Sverige för andra året i rad på första plats i EU:s årliga ranking av innovationsprestationer. Omdömet är att Sverige håller världsklass. Tillsammans med Finland och Danmark är Sverige det enda land i Europa som inte har något gap till USA eller Japan – och detta i ett land som borgerligheten säger har ett dåligt företagsklimat!

Jag ska ta upp något lite kort om nyföretagandet i Sverige under 2004. Det är de uppgifterna som i dag finns tillgängliga. Under 2004 startades 41 608 genuint nya företag. Detta är den högsta siffra som har uppmätts under de senaste tio åren. 83 % av de nya företagen startades inom tjänstesektorn. 32 % av de nya företagen startades av kvinnor och 17 % av personer med invandrarbakgrund.

För att ytterligare få fler och växande företag genomför vi en stor satsning på entreprenörskap i skolan. Så kan vi få fler ungdomar att intressera sig för att starta företag.

Vi stärker stödet till forskning och utveckling i små och medelstora företag så att deras konkurrenskraft kan förbättras ytterligare. Dessutom har vi bjudit in näringsliv, fackförbund och organisationer till en långsiktig satsning på svensk industris strategiska framtidsbranscher som flyg- och rymdindustrin, fordonsindustrin, metallurgiindustrin, läkemedels- och bioteknikindustrin, IT- och telekomindustrin samt skogs- och träindustrin. Allt detta sker inom ramen för innovationsstrategin. Det är en väl fungerande dialog mellan stat och företag.

Vi ska komma ihåg att det inte är regler som är det avgörande för om det går bra eller dåligt för ens företag. Det är marknaden som är det största och det viktigaste. Efterfrågan hos ett företag på dess produkter och tjänster är det som styr utvecklingen för företaget.

Det är därför det är viktigt med en låg ränta men också med riskkapital. Därför har vi förbättrat möjligheterna på den svenska riskkapitalmarknaden under 2005 och etablerat Innovationsbron.

Med detta sagt och om vi har i åtanke att vi i Sverige internationellt sett har bra och tydliga regler kan vi för den skull inte bara slå oss till ro. Det är viktigt att vi kontinuerligt ser över de regelverk som vi har såsom vi exempelvis nu har gjort med miljöbalken och plan- och bygglagen.

Allt detta handlar om lagar och regler. De måste följa med i samhällets utveckling och anpassas efter nutiden. Det pågående regelförenklingsarbetet är mycket viktigt för att befästa Sveriges ställning som en ledande företagsnation. Fler och växande företag är grundläggande för att främja en ekonomisk, ekologisk och socialt hållbar tillväxt som i sin tur ger en förutsättning för att arbetstillfällena, välfärd och jämställdhet ska kunna värnas och utvecklas.

Som avslutning, herr talman, vill jag peka på tre saker. Jag ska börja med ett citat från Småföretagarbarometern. Det känns särskilt lämpligt med tanke på de dystra inlägg som har gjorts tidigare i debatten från borgarna. Detta är daterat den 28 mars 2006.

”Goda tider väntar för småföretagen, skriver Föreningssparbanken och Företagarna i sin senaste småföretagsbarometer. Både när det gäller beställningar, omsättning och sysselsättning är läget det bästa sedan våren 2001, enligt bedömarna, som förutspår en fortsatt kraftig uppgång för småföretagen under det närmaste året.”

Undersökningen omfattar drygt 4 500 företag med 1–49 anställda. Sammanfattningsvis visar undersökningen att det går bra för Sverige.

Jag har också ett citat från den 12 mars 2006. Det kommer från TT. Rubriken är ”Småföretagare solar i företagsklimatet”.

”En stor undersökning visar att nära tre av fyra småföretagsledare är nöjda med företagsklimatet i sitt hemlän. Särskilt kvinnor och företagsledare i södra, västra och östra Sverige solar i företagsklimatet. Länsförsäkringar har låtit telefonintervjua 1 200 vd:ar i landet i företag med 5–49 anställda. 73 % ansåg att hemlandet var bra att driva företag i.”

Tvärtemot vad borgerligheten säger visar detta att det går och att det är bra att driva företag i Sverige.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag härmed för utskottets del avstyrka samtliga motioner i berörda delar. Riksdagen bör lägga regeringens skrivelse med redogörelse för regelförenklingsarbetet till handlingarna.

Anf. 28 GUNILLA WAHLÉN (v):

Herr talman! Åhörare! Att det finns klara och tydliga regler för företagen som verkar i landet är en grundläggande förutsättning för ett långsiktigt näringsliv med en bra sammansättning av stora och små företag. Företagen måste veta vad det är för regler och lagar som gäller, och reglerna och lagarna måste vara förutsägbara, tydliga, begripliga, relevanta, rättvisa och långsiktiga.

Små och stora företag har samma regler och lagar att följa även om det lilla företaget inte har samma resurser, tid eller kunskap att klara detta lika enkelt som de stora företagen.

Det arbete som nu genomförs vad gäller regelförbättringar och minskade administrativa kostnader för företag har efter en seg start – kanske en mycket seg start – på ett ambitiöst och systematiskt sätt både breddats och fördjupats och följer en angiven tidsplan. Regeringen har tagit ett större grepp i frågan genom att förklara att alla för företagen relevanta områden vad gäller regelkrängel ska mätas av Nutek. Detta ska ske senast under 2007.

Det är bra att vissa områden redan är mätta – som skatt, miljö och regler om årsredovisning. Andra områden som håller på att mätas är jordbruk och arbetsrätt. De ska vara klara under 2006.

Precis som vi hörde tidigare har de ovan nämnda områdena gett upphov till att ca 65 % av regelmassan för företagen är färdigvärd eller snart är färdigvärd. Det har kommit en god bit på vägen.

Kvantitativa mål ska fastställas för vart och ett av områdena, och när alla för företagen relevanta områden är färdigvärda ska ett mål sättas upp för hur mycket den administrativa bördan ska minska för företagen.

OECD-mätningen av Sveriges regelreformeringsarbete inleddes under hösten 2005 och ska vara slutförd under 2007. Arbetet pågår, och OECD har för avsikt att komma med en rapport som bland annat tar upp frågor om den makroekonomiska miljön och regelreformerings inverkan på makroekonomin och institutionernas kvalitet och förmåga att producera högkvalitativa regler.

Herr talman! Vänsterpartiet anser att man i det fortsatta arbetet måste fokusera på småföretagens speciella situation vad gäller regelfrågan. Att små företag har samma administrativa börda att bära vad gäller lagar och

regler som de stora företagen men inte samma resurser, tid och kunskap om dem, är ett problem som vi måste sätta större fokus på. Ibland kan det ge mycket bättre resultat om man utgår från olika företags eller branschers regelmassa än från de olika myndigheternas förmåga att minska regler från ett myndighetsperspektiv. Samarbete och samverkan mellan olika myndigheter, kommuner och länsstyrelser i syfte att underlätta för det enskilda företaget borde vara en självskriven uppgift. Däremot tror jag inte att en speciell regelmyndighet ska inrättas utan anser att samarbete och konkreta uppdrag till olika myndigheter är den mest framgångsrika vägen i ett processarbete som detta.

För att nå framgång vad gäller regelförbättringsarbetet är det mycket viktigt att arbetet drivs i nära samarbete med näringslivet, fackförbund, myndigheter och internationella intressenter.

Jag menar att det är mycket viktigt att först mäta regelmassan och de administrativa kostnaderna för att man ska kunna sätta upp ett relevant mål för hur mycket kostnaderna ska minska. Det är viktigt inte minst för att man ska kunna utvärdera om man har nått målen eller för att man ska kunna göra ytterligare insatser för att nå målen. Det är ju en mycket komplex och svår uppgift eftersom det ständigt sker lagändringar och regeländringar, inte minst på grund av att vi ska anpassa oss till och följa de beslut som fattas av EU i olika frågor, vilka vi är skyldiga att följa, men även på grund av internationella regelförändringar inom exempelvis handels- och exportområdet.

Olika branscher påverkas av olika lagar och regler i olika omfattning. I dag finns det ett antal branscher som regeringen tittar speciellt på vad gäller de lagar och regler som omfattar just en specifik bransch. Vänsterpartiet vill utveckla och utvidga detta arbetssätt vad gäller lagar och regler ur ett branshperspektiv. Vi anser bland annat att turistbranschen borde ingå i detta arbete och utvärderas utifrån sina speciella regler och de förutsättningar som just turistbranschen har.

Jag yrkar bifall till att skrivelsen läggs till handlingarna.

Anf. 29 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Hösten 2002 gjorde Miljöpartiet tillsammans med borgarna ett uttalande till regeringen om en intensifiering av regelförenklingsarbetet. Sedan dess har vi samarbetat med Socialdemokraterna och Vänstern för att driva på arbetet i enlighet med den beställning som gjordes.

Beställningen innehöll att det skulle göras en genomgång under mandatperioden av de regelverk som berör företagandet. Det skulle komma ett kvantitativt mål för regelförenklingsarbetet. Det skulle bli en påtaglig minskning av företagets kostnader för regelverket under mandatperioden. Det skulle komma ett mått som visar hur regelbördan utvecklas och en ökning av takten redan 2003. Vi skulle lämna in en anmälan till OECD med en begäran om granskning av regelförenklingsarbetet i Sverige. Det skulle upprättas tidsgränser för myndigheterna i samband med administration av företagsstartar. Det skulle finnas en lots vid företagskontakter.

Sedan dess har vi som sagt samarbetat för att försöka driva på den här utvecklingen. Det som har hänt är att Nutek har genomfört mätningar av företagets administrativa kostnader med anledning av årsredovisningsla-

gen och skattelagarna. Mätningarna av kostnaderna med anledning av årsredovisningslagen var färdiga i maj 2005, och mätningarna på skatteområdet var färdiga i februari 2005. Sedan har det också igångsatts mätningar på miljöområdet och jordbruks- och arbetsrättsområdena. Som vi har hört är detta 65 % av regelverket.

Vi nöjer oss självfallet inte med detta. Hela regelverket skulle ju mätas under mandatperioden. Det hinner vi tyvärr inte med, utan det kommer att vara avslutat under 2007. Man kan naturligtvis tycka att det är tråkigt att vi inte hann beställningen riktigt i enlighet med hur den låg, men jag tycker ändå att det har varit en hygglig takt i det här arbetet. En viktig sak i detta är att vi har sagt att alla mätningar ska vara genomförda och avslutade 2007. Det är ett löfte för framtiden.

När alla mätningar är klara kan den samlade kostnaden för företagen i tid och pengar beräknas, och senast tre månader efter att mätningarna är gjorda ska det sättas upp mål för hur mycket kostnaderna ska minska. Samtliga mål ska vara uppnådda senast den 30 juni 2010.

Ytterligare en sak som är väldigt viktig är att konsekvensanalyserna fungerar. Det är någonting som vi kommer att titta noga på framöver. När man gör en ny lagstiftning är det väldigt viktigt att se till att den inte drabbar småföretagen på ett onödigt sätt. Nu handlar det i huvudsak om den administrativa kostnaden för lagstiftning man genomför och inte om själva lagarna, men man måste även titta på lagarnas utformning och innehåll. Men själva regelförbättringsarbetet handlar ju i huvudsak om att regelverket, med det innehåll det har, ska vara enkelt för företagen att administrera.

En av de viktiga förenklingar som har gjorts och som man har koncentrerat sig på är givetvis detta att göra det enkelt via Internet så att man kan sköta saker och ting vid vilken tidpunkt man vill, att man når många myndigheter samtidigt och att man samordnar så att det blir så enkelt som möjligt för företagarna.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis lyfta fram en positiv sak. Jag besökte nyligen Umeå där Almi samverkar med Internationella Företagarföreningen. Här har man gjort ett program för internationellt företagande för invandrare som man kallar för Attiva. Där finns regelverk och information tillgänglig på invandrarspråken. All rådgivning och alla förenklingar för de blivande företagarna översätts kontinuerligt till invandrarspråken. Detta kommer så småningom att bli tillgängligt för hela Sverige. Tanken är att allt som behövs ska finnas samlat på en plats. Informationen ska finnas på de stora invandrarspråken. Personlig rådgivningskompetens ska finnas tillgänglig vid behov. Genom det här kan uppstartsprocessen av företag för invandrare skötas på ett väldigt enkelt och rationellt sätt och på deras eget språk.

Det här ryms inte riktigt under rubriken Förenkling, som vi diskuterar nu, men jag tycker ändå att det är viktigt. Det händer saker ute i samhället. Jag tycker att flera ska besöka dem i Umeå som jobbar med det här, Almi och invandrarföretagarna, för det är så roligt att träffa folk som verkligen jobbar med intresse, ambition och glädje för att åstadkomma saker på området.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 april.)

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2005/06:NU14
Vissa handelspolitiska frågor.

*Vissa handelspolitiska
frågor*

Anf. 30 PER BILL (m):

Herr talman! Näringsutskottet är ett utskott som ibland har tuffa och långa debatter när så krävs, när det är stora skillnader mellan vad vi tycker. Men det är också ett utskott som kan ha ganska korta debatter och inte så många repliker när enigheten är stor. Jag hoppas och tror att det här lilla betänkandet om handelsfrågor är ett sådant.

Låt mig inledningsvis yrka bifall till reservation nr 4.

Frihandels- och WTO-frågor har vi redan debatterat, så jag ser ingen anledning att upprepa den debatt vi har haft, en debatt som dessutom var glädjande samstämmig över alla partigränser.

Det som blir kvar i det här betänkandet för mig är egentligen tjänstedirektivet och Lissabonprocessen. När jag tittade tillbaka på vad jag har debatterat i kammaren upptäckte jag att jag redan ett par gånger det sista året har debatterat Lissabonprocessen, så det är inte särskilt stor vits med att stå här en fredag och förlänga tiden med att berätta om de positiva sakerna med Lissabonprocessen och inte heller om problemen med att det är väldigt mycket prat och väldigt få konkreta handlingar. Inte ens det gemensamma EU-patentet har man klarat av att komma överens om.

Då blir det egentligen bara tjänstedirektivet kvar. När det gäller tjänstedirektivet har vi, utifrån olika utgångspunkter men saktat men säkert, tagit oss in till en position där jag tror att de flesta svenska partierna i dag ändå är försiktigt positiva till den uppgörelse som har gjorts i EU-parlamentet. Vi hoppas och tror att det här är en god grund för ett tjänstedirektiv.

Herr talman! Ett sådant här tjänstedirektiv tror jag är fantastiskt för våra små och medelstora företag, därför att det är de som blir de riktigt stora vinnarna. Våra duktiga globala företag, som har stora juridiska avdelningar, stora handelsavdelningar och stora avdelningar för både det ena och det andra, klarar rätt mycket byråkrati. De har ett gäng av advokater som ser till att företagen får hyggliga förhållanden i de länder där de finns. Det kostar en del pengar, men det är inte så stora pengar sett till de fantastiska omsättningar som de har. För små och medelstora företag är det en helt annan sak. Om små och medelstora företag ska anställa en duktig advokat som ägnar sig åt handelsfrågor är det naturligtvis en mycket stor investering. Nej, det här är för många ett hinder när det gäller att ägna sig åt gränsöverskridande handel. Man blir kvar i Sverige, och även om man skulle vilja något annat så är de initiala kostnaderna för stora.

Därför tror jag att det är bra att vi nu så fort som möjligt får ett tjänstedirektiv på plats, att det blir tydligt och klart vilka regler som gäller och att vi får tydliga regler för garantier, för tvistlösning och produktsäkerhet som gäller inte bara i Sverige utan som gäller lika överallt i hela EU.

Anf. 31 NYAMKO SABUNI (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att hålla med Per Bill om den debatt vi hade i ett annat betänkande när det gäller frihandelsfrågor där vi var väldigt överens om hur vi ska förhålla oss till WTO i förhållande till bilaterala avtal.

Men jag känner en oro, för jag känner att regeringen inte gör riktigt det som vi har kommit överens om. Bland annat var utskottet överens om att vi ska inta försiktighet när det gäller bilaterala avtal eftersom vi inte vet exakt vilka vinster och vilka förluster de genererar och så vidare. Men trots den försiktighet vi efterfrågade är det i dag så att regeringen och Sverige är ett av de mest drivande länderna inom EU för att vi ska sluta bilaterala avtal. Bilaterala avtal har mer och mer kommit att bli ett jämbördigt alternativ till WTO-förhandlingar, och det menar jag är väldigt beklagligt.

Det här året, 2006, är ett avgörande år, för det är det år då de här förhandlingarna måste avslutas, och utgången är inte alls självklar. I precis lika hög grad som vi kan komma överens så kan vi också se till att lägga ned förhandlingar därför att protektionisterna vinner. I de här förhandlingarna blir uttrycket att var och en är sig själv närmast väldigt tydligt, för här går varje land efter principen att det är våra subventioner, våra tullar, vår industri och vårt jordbruk som ska skyddas, fast man vet att WTO-förhandlingarna skulle kunna generera stora utvecklingsvinster för utvecklingsländer.

Världsbanken har gjort beräkningar där de har jämfört utfallet av handelsförhandlingar i WTO med resultat av bilaterala avtal, det vill säga: Om vi kommer överens inom WTO eller om alla utvecklingsländer vart och ett sluter avtal med EU och USA – vad blir utfallet då? Kommer vi överens inom WTO så blir utfallet 263 miljarder dollar. Det är utvecklingsvinster vi skulle kunna få i världen. 40 % av dessa, 109 miljarder, skulle tillfalla u-länder. Det är en dubbelt så stor andel jämfört med den andel av bnp i världen som u-länderna har. De har 20 % av bnp-andelen i världen, men de skulle få 40 %. Om vi däremot har bilaterala avtal innebär det att vi får 112 miljarder – inte ens hälften av det vi skulle kunna få genom WTO-förhandlingar. Det värsta är att alla dessa 112 miljarder tillfaller i-länder. I-länderna förlorar lite, 20 miljarder, på det i förhållande till det vi skulle få, men vad händer med u-länderna? Jo, de går back med 22 miljarder! Det handlar alltså om 100 nya miljarder som de aldrig får plus 22 miljarder som de går back i utveckling. Det blir totalt 131 miljarder. Vi skapar en större fattigdom om det är den typen av avtal vi ska ägna oss åt, och det ser ut som om det är just det som kommer att bli alternativet.

Vi har en gång startat GATT – i dag heter det WTO – just för att vi ville komma bort från koloniala strukturer, det vill säga att man söndrar utvecklingsländer till förmån för oss i väst och att vår utveckling ska gå framåt. Det som jag kallar för koloniala strukturer har jag försökt komma bort från, men det verkar som om vi är tillbaka i de tiderna återigen.

Sverige deklarerar väldigt högljutt att i all vår politik är det utvecklingspolitik vi ska ha för ögonen, men det här går stick i stäv med den ambitionen. Om vi ska se en utveckling i världen kan man inte samtidigt anse att bilaterala avtal är det vi ska ägna oss åt.

Hur är det då för svenskt näringsliv? Borde det inte vara nog, eller kanske inte spela någon roll, om vi har bilaterala avtal i WTO-avtalen? Ja, inledningsvis kan man ju tycka det. För ett företag som verkar bara i Sverige och i ytterligare ett land räcker det om Sverige råkar sluta avtal med det landet. Då har det företaget sitt på det torra.

Hur går det för företag som Ericsson, som verkar i många olika länder? Jo, de får fördelar i det specifika land som Sverige sluter avtal med, men de har inga fördelar med de två andra länderna utanför Sverige som de samarbetar med. I stället består tullarna, den administrativa bördan blir stor och på det sättet förlorar de pengar. Det gäller kanske inte bara Ericsson, utan även vårt land och världen förlorar på den utvecklingen. Därför skulle det vara viktigt att för våra multilaterala företags skull, som är mycket viktiga för utvecklingen inte bara i Sverige utan i världen, se till att ro WTO-förhandlingarna i land.

I 50 år har EU försökt skapa fri rörlighet för tjänsteföretag. När vi äntligen får ett förslag som är bra framför allt för Sverige, mer än för något annat land i Europa, vill vi ändå gå in och granska det och hitta fel som inte finns där. Vi har i dag ett förslag som ligger, som parlamentet har fattat beslut om, men som blivit mycket urvattnat. Vi inom Folkpartiet har visserligen röstat för förslaget, men det är bara för att vi ser det som det enda alternativet. Om vi inte röstar för det urvattnade förslaget blir det inget tjänstedirektiv.

Anledningen till att man urvattnat förslaget är att man inbillat svenskar och andra människor i länder där protektionism råder att det skulle påverka våra löner. Det är ingen som vill dumpa lönerna, allra minst Folkpartiet, och det finns ingenting i tjänstedirektivet som säger att lönerna skulle dumpas. Tvärtom finns det ett utstationeringsdirektiv som säger att det är minimilöner i det land man verkar i som ska gälla.

Jag förstår att det är ett problem i ett land som Sverige eller Danmark som inte har lagstiftade minimilöner utan i stället har avtalade löner. Det som hände i Vaxholm med företaget Laval, när man strejkade mot företaget och gick ut och sade att det inte uppfyllde minimilönekravet – när det egentligen handlade om att man plötsligt började tala om genomsnittslöner – ledde till att Laval försattes i konkurs. Vad vann vi på det? Jo, ett antal människor friställdes, med det kanske inte gjorde något för det var ju inte svenskar som friställdes utan bara polacker.

Men herregud, vi ingår ju i samma union! Den utveckling vi ser i Sverige är precis den utveckling som polackerna måste få, och om de inte får det så finns det inte någon union. Då ligger vi illa till. EU kan nämligen inte verka som en union, en marknad, om inte utvecklingen når en jämn nivå som gäller alla EU-medlemmar. Jag beklagar därför starkt att tjänstedirektivet är så urvattnat. Men vi ska inte ge upp hoppet, utan vi jobbar vidare på det och hoppas att det så småningom kan bli bättre.

Jag vill, precis som föregående talare, yrka bifall till reservation nr 4.

Anf. 32 LARS LINDÉN (kd):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 1.

Frihandeln och globaliseringen är bra för de flesta länder i världen. Det är vi rörande överens om i den svenska riksdagen, över partigränserna. Men för de allra fattigaste länderna är det en uppenbar risk att de trampas ihjäl när de stora elefanterna bjuder upp till dans. Här kan man

inte tala om konkurrens på lika villkor. Därför behöver dessa länder ett särskilt stöd och skyddande regler till dess att de vuxit sig starkare.

Globaliseringen har inneburit att näringslivet fått ett allt större inflytande över världsutvecklingen. Enligt vår uppfattning är det naturligt och nödvändigt att detta inflytande följs av ett etiskt och socialt ansvar. I framtiden måste stater, frivilligorganisationer, företag och konsumenter samarbeta i de stora globala frågorna i kampen för mänskliga rättigheter, sjysta löner, bra arbetsvillkor samt i arbetet mot miljöförstöring och korruption.

När vi i näringsutskottet besökte Kina i september förra året träffade vi stora svenska företag som hade verksamheter i det landet. Det var Ikea, H&M, Volvo, SCA med flera. Dessa företag hade bestämt sig för att ta ett socialt och etiskt ansvar för sina anställda kineser. De betalade högre löner än de flesta kinesiska företag, såg till att arbetstiderna var vettiga, att det inte förekom något barnarbete, att arbetsmiljön var god och så vidare. Detta gjorde de inte enbart för att de ville göra sociala insatser utan också för att de insåg att dessa svenska företags goodwill snabbt skulle kunna raderas om de misskötte sig. Många konsumenter i väst skulle kunna vända dessa företag ryggen om de uppträdde oetiskt.

Vi såg hur de kinesiska politikerna och framför allt de kinesiska företagen började ta intryck av det sociala och etiska ansvar som de svenska företagen tog. Det var mycket uppmuntrande för oss.

Vi kristdemokrater är övertygade om att våra svenska företag och våra företag i EU måste agera utifrån globala etiska och sociala regler och principer för exempelvis arbetsvillkoren och korruptionen. Det gäller inte bara på hemmaplan utan i alla länder där de verkar och finns. Dessa etiska regler finns formulerade bland annat i ILO:s konventioner, i principerna för FN:s Global Compact och i den svenska versionen av UD:s Globalt ansvar. De svenska företag vi mötte i Kina följde dessa etiska regler och påverkade på det sättet utvecklingen i hela Kina på ett påtagligt positivt sätt.

Tyvärr finns det dock svenska företag som ännu inte engagerat sig i dessa etiska och sociala åtaganden. Förhoppningen är att alltför få företag ska ansluta sig till Global Compact och utarbeta egna planer för att uppfylla de etiska och sociala målen i dessa överenskommelser. Enligt vår mening bör utvecklingen bättre följas upp genom ett nära samarbete mellan regeringen via Globalt ansvar och det svenska näringslivet om hur företagen ska agera i tredje världen utifrån upprättade etiska och sociala uppförandekoder. Samtidigt bör det undersökas hur en extern kontroll av efterlevnaden ska kunna gå till. Vi är faktiskt lite besvikna på hur UD:s avdelning Globalt ansvar arbetar.

Nu är det den lilla frivilligorganisationen Swedwatch som gör grovjobbet, det som blir synligt för konsumenterna. De har bland annat vid flera tillfällen uppmärksammat leksakstillverkningen i Kina och de fullständigt oetiska arbetsvillkor som där finns. Trots detta köper svenska leksaksföretag fortfarande det mesta därifrån, men några har börjat dra öronen åt sig. UD:s Globalt ansvar hör vi emellertid inte mycket från. Att uppträda lite mer offentligt och synligt borde väl ändå vara ett av deras sätt att påverka, alltså genom att lyfta fram de företag i offentlighetens ljus som inte är villiga att följa Globalt ansvars principer – ett arbetssätt som lite mer skulle likna det som Swedwatch har.

Förra året lyfte Swedwatch vid två tillfällen fram det populära svenska företaget Clas Ohlsons bristande intresse för etiskt och socialt acceptabla villkor hos sina leverantörer. Men vad gör Globalt ansvar vid UD som påverkar konsumenterna i Sverige? Med flera gånger så stora resurser som Swedwatch verkar Globalt ansvar vara alldeles för försiktigt i sitt agerande. Vi kristdemokrater önskar att de vore mycket tuffare och lyfte fram de företag som betar sig socialt och etiskt oacceptabelt. Detta skulle snart få konsumenterna att börja reagera, och om inte Clas Ohlson och andra försumliga svenska företag då reagerar kommer det snart att visa sig i deras resultatrapporter.

Naturligtvis har även konsumenterna själva ett ansvar för att granska företag och för att genom sina krav och inköp styra företagen i önskad riktning. Då behövs det organisationer som exempelvis föreningen Rättvisemärkt, som vi från riksdag och regering numera ger ekonomiskt stöd. De kan hjälpa konsumenterna att välja produkter utifrån etiska och sociala villkor. Försäljningen av rättvisemärkta produkter ökade förra året i Sverige med 52 %, vilket är ett gott exempel på vad konsumenter kan åstadkomma när de blir upplysta om en varas ursprung och villkoren runt produktionen.

Konsumentorganisationer och internationella frivilligorganisationer har ett ansvar att informera i samhället. Men även UD:s Globalt ansvar skulle jag, som sagt, vilja se mer av när det gäller att informera konsumenterna. Konsumentkraven i industriländerna kan helt klart fungera som ett viktigt instrument för att driva fram bättre arbetsvillkor i de multinationella företagen som har verksamhet i utvecklingsländerna.

Ett problem är att det i dag finns flera olika slags koder på området, vilket kan skapa förvirring. Enligt vår uppfattning är det viktigt att huvuddragen i koderna är desamma och att de baseras på ILO:s huvudkonventioner. U-länderna bör uppmuntras till allt högre etisk och social standard, men det får inte ställas orimliga krav på dem. Kan man, som med rättvisemärkta varor, ge småproducenterna i tredje världen bättre betalt för just dessa rättvisemärkta produkter påskyndas utvecklingen påtagligt. Över 5 miljoner småproducenter i syd har genom rättvisemärkningen redan fått uppleva en etisk och social standardhöjning.

Sammanfattningsvis bör regeringen dels driva på i fråga om ett europeiskt ramverk för uppförandekoder och rättvisemärkning, dels utöka sitt samarbete med näringslivet för att uppmäna och stödja företagen att utarbeta etiska uppförandekoder men också säkerställa kontroll och uppföljning. Det nuvarande engagemanget från UD vad gäller Globalt ansvar är lovvärt men behöver vidareutvecklas och bli mer aktivt.

För övrigt, herr talman, anser jag att regeringen bör bytas ut – även om vi på just frihandelns och globaliseringens område är ganska överens.

Anf. 33 GUNILLA WAHLÉN (v):

Herr talman! I detta betänkande har Vänsterpartiet några reservationer och ett särskilt yttrande som jag kommer att belysa.

Den första handlar om handel och etiskt ansvar för nationer och företag.

Precis som vi har hört råder det en glädjande samstämmighet om vårt ansvar för rättvis handel och för ett stort ansvarstagande för miljö och

sociala frågor på både nationell och internationell nivå. Det som skiljer oss är vad som ska innefattas i reglerna och hur tvingande de ska vara.

De nuvarande internationella handelsavtalen återspeglar främst den rika världens prioriteringar och är inriktade på ekonomisk tillväxt. Det faktum att vissa länder försöker vinna konkurrensfördelar på den globala marknaden genom att ha en obefintlig eller dålig lagstiftning för miljöskydd och arbetarskydd har inte uppmärksamrats tillräckligt. I svaga statsbildningar och outvecklade demokratier är barnarbete, extremt låga löner, förbud mot facklig organisering med mera inte ovanliga företeelser. I många länder är det svårt att hålla transnationella företag ansvariga för brott beroende på begränsningar i lagstiftningen eller brist på finansiella resurser att driva rättsprocesser. Det finns således mycket starka skäl att införa sociala och miljömässiga minimikrav på internationell nivå.

De frivilliga initiativen, exempelvis OECD:s riktlinjer, FN:s Global Compact eller det svenska Globalt ansvar, är inte tillräckliga för att komma till rätta med oansvariga företag. Därför anser vi att behovet av internationellt bindande regler för transnationella företag är oavvisligt. Det ska finnas tvingande regler och minimikrav. Det är rimligt att införa en bindande uppförandekod som ger bestämda riktlinjer när det gäller miljöhänsyn, respekt för mänskliga rättigheter med mera för företagens verksamhet. Sverige bör vara ett gott föredöme och verka pådrivande inom både FN och EU för att skapa ett internationellt bindande regelverk för transnationella företag.

Vidare måste ILO:s konventioner om arbetsvillkor få en starkare ställning inom världshandelssystemet. Sverige bör inom EU:s ram stödja den här utvecklingen i riktning mot ett ökat samarbete mellan bland andra WTO och ILO.

Då det gäller frågan om exportkrediter och Exportkreditnämndens nya miljöpolicy anser vi att den inte är heltäckande. Vänsterpartiet anser att samtliga projekt som beviljas ska omfattas av obligatorisk miljöprövning. Det innebär att även projekt som understiger 100 miljoner ska miljöprövas och att riktlinjerna ska omarbetas och förtydligas. Sverige bör även verka för att EU har gemensamma tydliga krav på vad som ska ingå i en miljöprövning och vilka villkor som ska ställas för att få exportkrediter.

Herr talman! Vänsterpartiet anser att kraven på socialt ansvar och ansvar för människors hälsa medför att vissa varor ska omgärdas av särskilda regler som inte ska ingå i allmänna handelsavtal, exempelvis de avtal som förhandlas inom ramen för WTO. Vi anser att bland annat alkohol, tobak och läkemedel inte bör omfattas av generella handelsregler utan bör omgärdas av restriktioner som syftar till att hänsyn till människors hälsa i större utsträckning ska avgöra hur regelverket och de internationella handelsavtalen formas.

Avslutningsvis vill jag beröra frågan om EU:s omdebatterade förslag till tjänstedirektiv. Det förslag som nu är under beredning innehåller oacceptabelt många brister och är ett resultat av kompromisser, undantag och skönskrivningar som ger utrymme för alla möjliga tolkningar beroende på vem som tolkar och i vilket syfte. Jag har svårt att se att denna kompromiss kommer att resultera i klara, tydliga, enkla regler. Vänsterpartiet anser att förslaget helt bör dras tillbaka och kastas i sopkorgen.

Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 34 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 2, men jag står givetvis bakom alla våra reservationer.

De nya frivilliga initiativen för företagens ansvar och etiska hållning är bra, men Miljöpartiet anser inte att de är tillräckliga. Vi anser att det behövs globala bindande regler för sådana saker om det ska bli effektivt.

I många länder är det svårt att hålla transnationella företag ansvariga för brott mot olika regler. De kan ha dotterbolag som kan bringas i konkurs om det kommer krav. Det är viktigt att det finns bindande regler för transnationella företag och för företagsamheten över huvudet.

Det finns kanske anledning att också säga något om konsumenternas ställning på marknaden och vad de kan åstadkomma. Detta är mycket viktigt, men Lars Lindén har redan ägnat en stor del av sitt anförande åt denna sak. Jag håller med honom. Detta är något som måste utvecklas.

Vi har också en reservation som handlar om Exportkreditnämnden. Vi anser att den i nuläget har ett för begränsat mandat när den inte miljöprövar projekt som understiger 100 miljoner kronor. Vi anser att man bör miljöpröva och etikpröva också projekt under den nivån. Därför finns det anledning att se över Exportkreditnämndens regler.

Anf. 35 REYNOLDH FURUSTRAND (s):

Herr talman! Lars Lindén avslutade sitt anförande med att säga: För övrigt anser jag att regeringen bör bytas ut. Det lät hurtfriskt! Jag lovar Lars Lindén, även om detta kanske är min sista debatt i Sveriges riksdag, att jag kommer att göra allt i den här valrörelsen för att regeringen ska få sitta kvar.

Till skillnad från Lars Lindén satt jag här 1991–1994, då det var en annan regering, och jag kan summera resultatet av den regeringen. Jag tror att de som åhör den här debatten och de som var med under den perioden är överens med mig om att det inte var det bästa resultatet. Det har tagit lång tid för oss socialdemokrater, tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet, att försöka rätta till det som åstadkoms under denna period. Nej, Lars Lindén, jag kommer att kämpa för att det ska bli en fortsatt socialdemokratisk regering.

Jag tycker att Nyamko Sabuni höll ett bra och välformulerat anförande. Det är klart att det är avgörande i handelspolitiken att ha multilaterala avtal. Det är faktiskt den svenska regeringens linje också. Men det händer till och från att länder vill att vi ska teckna bilaterala avtal, och det vore fel att gå emot länder som så önskar.

Jag utgår från att Nyamko Sabuni på samma värtaliga sätt som hon har framfört sina åsikter här i kammaren påverkar sina kolleger i andra länder att i handelspolitiken också verka för att det blir mer av multilaterala avtal och mindre av bilaterala avtal.

Tjänstedirektivet, som Nyamko Sabuni var inne på, hade vi en diskussion om förra gången vi diskuterade handelspolitik tillsammans. Jag konstaterade då att det som har hänt i Vaxholmsfallet så här långt faktiskt har fått godkännande av instanser i EU. Jag är med den bakgrund jag har övertygad om att Sverige slutligen kommer att få fullt stöd av EU-domstolen när det gäller hanteringen av detta. Jag hävdar bestämt, Nyamko Sabuni, att det är det nationella regelverket som ska gälla. Jag kan också hälsa med tillfredsställelse att till och med moderater som

genom åren har varit motståndare till vårt synsätt på kollektivavtal numera ställer upp på kollektivavtalslösningar. Det tycker jag känns gott för framtiden.

Herr talman! Handelspolitiken utgör en stabil grund för svensk välståndspolitik. Låt mig göra några reflexioner efter 21 år i Sveriges riksdag, eller 20 år för att vara ganska exakt, där jag sett hur handelspolitiken faktiskt har utvecklats.

När jag steg in i de här lokalerna 1985 och fick möjlighet att verka i näringsutskottet och dessutom sätta mig in i handelspolitiska frågor var det en helt annan handelspolitik än den vi har i dag. Sverige var då medlem i Efta, som var en sammanslutning som förhandlade gentemot och med det dåvarande EG, som inte alls såg ut som EU gör i dag. Vi förhandlade i GATT för att åstadkomma regelverk som människor runtom i världen kunde leva efter och känna trygghet av. Vi ville eliminera tullar och handelshinder så långt detta var möjligt. Vi visste nämligen och trodde på att handeln är den bästa garantin för fred. Den bästa garantin för en fredlig utveckling är att människor kan handla med varandra. Så fick jag lära mig handelspolitikens grunder.

Jag hade förmånen att få sitta med i den så kallade Eftakommittén som fanns i riksdagen vid det tillfället, som sedermera övergick i och blev en EES-kommitté när vi handelspolitiskt gick över från Efta, där vi slutade, till att faktiskt bli medlemmar i den europeiska unionen. Vid den tidpunkten förhandlade vi, politiskt och med tjänstemän, om att få ett EES-avtal. Det gamla frihandelsavtal som vi hade haft från 1975 upphörde nämligen, och vi skulle ha ett nytt avtal – ett avtal som innebar en helt annan handelspolitisk utveckling än vad vi hade haft tidigare med mer möjligheter till multilaterala avtal och mer möjligheter att få bort ännu mer av hinder och tullar, något vi upplevde inte främjade världshandeln. Den utvecklingen var helt fantastisk.

Det låg också en logik, tyckte jag och många med mig, i att dessutom under resans gång kräva att Sverige skulle bli medlem i den europeiska unionen. Vi som satt inne och såg hur utvecklingen var förstod att vi fick mindre möjligheter att påverka ett EES-avtal genom att stå utanför. Vi kunde inte påverka handelspolitiken som vi önskade med ett utanförskap. Genom att vara med i den europeiska unionen, oavsett vad vi tycker om den, kunde vi faktiskt tala om vår svenska ståndpunkt.

Jag hade förmånen att vara med och se detta 1996 – och vid flera tillfällen tidigare i GATS-förhandlingar och WTO-rundor – när WTO:s första ministerrådsmöte hölls i Singapore, ett oerhört viktigt möte där man slog fast grunderna för hur WTO skulle verka långsiktigt. Den nuvarande talmannen Björn von Sydow var då handelsminister. Jag vill påstå att de som säger att Sverige inte driver handelspolitik knappast vet vad de pratar om. Sverige har varit aktivt och drivande i handelspolitiska frågor så länge vi har sysslat med handelspolitik.

Det fanns de som menade att när vi kom in i EU skulle vi slukas upp av allt detta och inte kunna påverka. Jag hävdar bestämt att vi påverkar precis lika mycket som medlemmar i EU – faktiskt mer, skulle jag tro, än när vi stod utanför.

Jag såg detta 1986 – jag var själv med – när vi drev miljöpolitiskt relaterad handel. Detta skedde i Bryssel i Belgien. Sverige tog där genom den dåvarande handelsministern initiativ till att driva just miljörelaterad

handelspolitik. Det var inte populärt bland alla medlemsländer, men till slut fick vi fler och fler att inse sambandet och värdet av miljörelaterad handelspolitik – på samma sätt som vi kopplar handel till mänskliga rättigheter, handel till sociala klausuler och numera också handel till jämställdhet. Det är en logisk följd, en logisk utveckling, och där har Sverige legat i fronten. Sverige har gått i bräschen för att driva dessa frågor och fått länder med sig på samma linje som vi, och det är jag stolt över.

Låt mig se ytterligare tillbaka på de här åren och titta på vilka som har lärt mig handelspolitik. Förutom talmannen, naturligtvis, finns det andra. Lennart Pettersson, socialdemokrat från Lund som tyvärr inte finns med oss längre, var min läromästare och nestor i handelspolitiken. Vi hade en lite skämtsam uppgörelse: Om jag åker utomlands, sade Lennart, kan du vara hemma och ta debatten. Det fick jag göra, och det lärde jag mig politiken på.

Jag har haft debatter mot Nic Grönvall, moderat från Göteborg som tyvärr inte heller längre finns i kamratkretsen, mot Hadar Cars, som var folkpartistisk utrikeshandelsminister i en borgerlig regering, mot Per-Ola Eriksson, som numera är landshövding uppe i Norrbotten men som då var Centerns företrädare i handelspolitiska frågor, och mot Jörn Svensson från Vänsterpartiet. Vi hade enorma diskussioner och debatter, men jag lärde mig oerhört mycket av de här personerna och har mycket stor respekt för deras kunskap. Det har jag burit med mig framöver i livet.

20 år av arbete med de här frågorna har lärt mig mycket. När jag som en av 22 svenskar fick förmånen att vara med och installera Sverige som ny medlem i den europeiska unionen hade jag nytta av de kunskaperna. Jag kunde i det utskott där jag satt, som handlade handelspolitiska och industripolitiska frågor, bära med mig vad Sverige hade drivit och fick också respekt för det.

Jag vill påstå, herr talman, att de här 20 åren har varit helt fantastiska. Det har varit en oerhörd resa. Jag har lärt känna väldigt många fina kolleger och kamrater i Sveriges riksdag, både tidigare utskottskamrater och nuvarande. Jag ser också på vilket fint sätt man för vidare den här goda traditionen – att debattera, att diskutera, att inte vara rädd att ta och ge, att ha olika uppfattningar i sakfrågor men ändå vara goda vänner när det kommer till slutet.

Jag vill sluta med att framföra ett tack till er som kolleger och kamrater och ett tack till personalen i näringsutskottet, en personal som har ställt upp på ett helt enastående sätt. Närhelst man önskat har de hjälpt till med i stort sett vad man än har bett dem att göra. Jag vill också framföra ett tack till talmanspresidiet, till kammaren och till tjänstemännen.

Jag brukar säga så här när jag har besökare i riksdagen: Alla människor i det här landet skulle egentligen få möjlighet att sitta i riksdagen en mandatperiod och känna på arbetet att vara här. Det är oerhört lärorikt och väldigt berikande. Man träffar fantastiska människor. Det finns också en personal som vet vad service vill säga, som ställer upp för oss ledamöter i vått och torrt, och det ska ni ha ett stort och varmt tack för!

I övrigt ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 36 PER BILL (m):

Herr talman! Den stora talarstolen använder man när man säger tack till stora kolleger. Tack, Reynoldh, för de år du har varit här, snart 21. Det är lång tid. Jag har varit här tolv år snart, och jag tycker att det är lång tid.

Sista debatten – ja, det är sista debatten här i huset, men det skulle förvåna mig mycket om vi inte hade någon mer debatt ute på en gata eller ett torg någonstans. Den dag som Reynoldh står tyst och lyssnar på en moderat som pratar på torget är socialdemokratin i fara.

Herr talman! Handelspolitiken plockar fram det bästa i svenska riksdagspolitiker. Man ger och man tar. Man lyssnar och man lär. Man försöker förbättra en redan bra svensk politik. Vi borde inte bara låta alla sitta en mandatperiod i riksdagen, de borde egentligen sitta i näringsutskottet och ägna sig åt handelsfrågor så att vi verkligen kunde få det här goda samarbetsklimatet och sätta Sverige som nation främst. Det tror jag är viktigt.

Reynoldh! Jag tror inte att bara jag utan jag är helt säker på att hela det övriga utskottet tar oss rätten att kunna ringa dig de närmaste 20 åren och uppdatera oss, få några kloka synpunkter på hur det var förr eller hur du tycker att det ska vara i framtiden när det gäller handelspolitik. Din kunskap kommer vi att ha nytta av länge till.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 26 april.)

7 § Ursprungsgarantier för högeffektiv kraftvärmeel m.m.

Föredrogs

näringsutskottets betänkande 2005/06:NU15

Ursprungsgarantier för högeffektiv kraftvärmeel m.m. (prop. 2005/06:83).

Anf. 37 PER BILL (m):

Herr talman! Detta betänkande är inte heller något stridsämne för oss i näringsutskottet. Det är föga kontroversiellt. Det handlar om implementering av ett EU-direktiv, och vi tycker även från oppositionens sida att implementeringen är riktig och bra.

Det är också vissa ändringar i lagen om rörledning. Även där tycker vi att det är fullt rimliga förslag.

Det som man möjligen skulle kunna ägna några minuter åt är den frustration som finns i många av motionerna som handlar om fjärrvärmekunder. Och, herr talman, här pratar jag lite i egen sak, eftersom jag också är villaägare i Uppsala. I Uppsala sålde vi – under socialdemokratisk ledning, kan man också lägga till – vårt kommunala elbolag till Vattenfall. Jag tror inte att det finns en enda uppsalabo med fjärrvärme som ler och är stolt och nöjd över den taxepolitik som Vattenfall har tillämpat när det gäller fjärrvärmekunderna.

Vi har sett ökning på, jag kommer inte ihåg om det är 40, 50 eller 60 %. Men vad kvällstidningarna skulle kalla chockhöjningar av taxan

har det varit i alla fall. Jag tror så här i efterhand att många på Vattenfall också inser att det här har man gjort väldigt klumpigt. Man har försökt att ta ut den sista kronan på en gång av sina kunder.

Det står lite grann, framför allt i motionerna om fjärrvärmerna, om hur vi ska kunna se till att man inte behöver lägga ned 150 000–200 000 kr på att borra för bergvärme för att komma ur fjärrvärmeberoendet. Om man ska använda ordet ”naturligt” monopol, det tar emot lite grann, är fjärrvärmerna just ett sådant. Det blir väldigt knöligt och väldigt mycket grävande om vi ska ha dubbla eller tredubbla fjärrvärmeledningarna.

Jag tror att vi allihop, nu när vi sakta men säkert ändå börjar få lite handelspolitiskt samarbete även inom energipolitiken, borde ägna en del tankar åt fjärrvärmerna och kraftvärmerna och se till att regelverket som vi gemensamt sätter upp värnar om kunderna lite mer. Sitter man i händerna på en monopolist eller en oligopolist ska man veta att staten faktiskt har ett finger i ögat på dem hela tiden så att taxorna inte drar i väg alldeles fritt.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till reservation nr 1.

Anf. 38 EVA FLYBORG (fp):

Herr talman! Jag kan i stort sett instämna i det Per Bill tidigare sade. Det gäller även för vår del.

Några saker kanske man skulle ta upp om vad vi kan göra för att förbättra konkurrensen på fjärrvärmemarknaden, egentligen för att uppnå någon form av konkurrens. Skärpt pristillsyn har vi talat om tidigare. Införa system för så kallad *benchmarking*-konkurrens skulle det gå att göra. Införande av utökade möjligheter till tredjepartstillträde har vi talat om många gånger i kammaren. Kanske vi ska ha en instans för hantering av klagomål från konsumenter på till exempel priser och leveransvillkor och mycket bättre möjligheter att tillvarata spillvärme.

Herr talman! Det är några saker som vi tycker att man skulle kunna göra redan i dag.

Får jag bara lägga till någonting också om högeffektiv kraftvärme. Enligt vår mening kan ursprungsmärkningen av el gott bidra till att stärka konsumentmakten på marknaden, vilket är mycket viktigt. Men det är konstigt ändå att bara vissa former av elproduktion ska ges den rätten. För att ytterligare stärka konsumenternas ställning och makt att kunna påverka sin elförbrukning tycker vi att andra former också ska vara möjliga, till exempel natur- eller fossilgasbaserad el, biogasbaserad elkraft eller varför inte kärnkraftsbaserad el. Jag tror att särskilt det sistnämnda har den största efterfrågan av alla, om man ska tro opinionsmätningar och annat som förekommer.

Jag nöjer mig med detta, herr talman, och yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 39 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Miljöpartiet har ingen annan åsikt än majoriteten när det gäller ursprungsmärkning av högeffektiv kraftvärme.

När det gäller frågan om fjärrvärme instämmer jag i det Per Bill sade, men jag instämmer inte i reservationen.

Det är naturligtvis jätteviktigt att fjärrvärmeföretagen ser till att de behåller kundernas förtroende. På lång sikt gräver de ju sin egen grav

*Ursprungsgarantier
för högeffektiv
kraftvärmeel m.m.*

annars. Förhoppningsvis kommer de frivilligt att sträva efter att uppfylla rollen som god part till kunderna. En proposition kommer att läggas fram på området. Har vi inte sett väsentliga förbättringar utgår jag från att propositionen kommer att innehålla saker som ser till att företagen måste vara uppmärksamma och goda mot kunderna. Annars kommer de naturligtvis att drabbas av ett regelverk som de inte vill ha.

Vi har en reservation, nämligen reservation 3, som jag vill yrka bifall till. Den handlar om torven.

Torv är ett koldioxidemitterande bränsle och därför bör det klassas som sådant. Det är naturligt. Den positiva särbehandlingen av torv tycker vi måste upphöra. Farhågorna om att torven kommer att ersättas av fossila bränslen i kraftverken om den inte får de märkliga fördelar som den nu har tror vi är överdrivna. Vi tror att den huvudsakligen kommer att ersättas av biobränslen. Dessutom är en stor del av den torv som används i Sverige importerad, så tankarna om den stora arbetslöshet som kommer att inträffa är kanske också något överdrivna.

Det viktiga är ju att det måste vara någon ordning på regelverket. Har man avgifter för koldioxidemitterande bränslen bör det gälla alla koldioxidemitterande bränslen. Därför yrkar jag bifall till reservation 3.

Anf. 40 LARS JOHANSSON (s):

Herr talman! Mina riksdagskolleger från näringsutskottet ställer mig inför en svår prövning, nämligen att i denna fråga som vi hade tänkt att debattera inte reta upp mina kolleger för mycket med tanke på vad som har sagts i kammaren.

Men jag måste ändå inleda med att säga att den här propositionen är en av fem propositioner som Socialdemokraterna tillsammans med Centerpartiet och Vänsterpartiet har förhandlat fram. Vi kommer att återkomma till kammaren med att redovisa energipolitiken också fortsättningsvis som en gemensam politik på området. Därför kan man tycka att vi i dag inte ska ha en så omfattande debatt kring energipolitiken. Men vi måste ändå se frågan som vi nu diskuterar som ett led i den samlade energipolitiken. Den handlar framför allt om att vara långsiktig. Vi ska inte hoppa mellan olika ställningstaganden mandatperiod för mandatperiod, utan det ska vara en politik som håller över flera mandatperioder och vara blocköverskridande.

Debatten om energipolitiken pågår inte bara här i olika frågestunder utan också utanför riksdagen. Det finns framför allt ett antal borgerliga partier som attackerar överenskommelsen från 1997. Det är oerhört viktigt att diskussionen om energipolitiken handlar om långsiktiga förutsättningar. Det ska vara långsiktiga förutsättningar för dem som ska investera i branschen. De ska veta att de beslut som fattas gäller för lång tid. I annat fall kommer vi inte att få fram det kapital och intresse som fordras för att satsa framför allt på alternativa energikällor.

Det är naturligtvis samma sak med kraftvärmen. Per Bill pratade tidigare om fjärrvärmen. Han pekade på exemplet Uppsala. Det finns samma exempel i Stockholm. Fortum gick in och köpte hela fjärrvärmesystemet, och det har också lett till höga priser. Kommunerna har sålt utifrån att de har trott att de skulle skapa en bättre kommunal ekonomi, men det blev kanske inte så för invånarna i kommunen. Det är det som har resulterat i att det på senare tid inte har blivit den fortsatta utförsäljningen av olika

kraftvärmeverk. De stannar i allt större utsträckning kvar i den kommunala regin.

Jag kommer från Göteborg, och vi har haft den debatten många gånger. De borgerliga i Göteborg har hela tiden hävdats att vi ska sälja ut Göteborgs Energi, vilket majoriteten hela tiden har sagt nej till. Det har visat sig vara en framgångsrik politik, vilket har lett till att man kan göra satsningar på kraftvärmeverk framöver. Det görs för övrigt nu i stor skala i Göteborg.

Ingegerd Saarinen har redan sagt att en utredning har genomförts vad gäller frågorna om monopolsituationen och vilka avgifter som tas ut av fjärrvärmekunderna, den så kallade Fjärrvärmeutredningen. Den bereds för närvarande i Regeringskansliet. Det kommer också en proposition under året. Vi kommer att återkomma till diskussionen om vad som kan göras ytterligare för att stödja kunderna i kommunerna. Alla vet att fjärrvärmens är en framgångsrik energiverksamhet. Det råder inget tvivel om det. Vi vet i dag att den har allt större betydelse i många kommuner och kommer att få det framöver. Den har också stor betydelse i vårt energisystem.

Vi har en annan fråga som finns med i betänkandet. Den handlar om torvens betydelse för inte minst fjärrvärmens och kraftvärmeverken. Vi har från utskottets sida när vi tidigare har behandlat frågan om certifikaten för grön el tydligt talat om att vi vill ha torven som en av flera viktiga ingredienser, det vill säga som ett bränsle för framför allt kraftvärmeverken. Torven har här en betydelse i stället för att använda till exempel kol. Vi ser att torven är ett långsiktigt förnybart bränsle. Det har varit vår uppfattning. Men som ni vet har vi problem med detta. Vi lyfter därför upp i betänkandet frågorna om miljön och torven. Det handlar naturligtvis om att få en miljöprövning som gör att vi klarar att ha kvar torven som ett inhemskt bränsle i framtiden. Vi hoppas att den analys som görs av flera statliga myndigheter, som ska redovisas senare i år, kommer att resultera i konkreta förslag som gör att vi kommer att ha kvar fortsatt torvbruk i Sverige som en förutsättning för bränsle till fjärrvärmens. Det är en viktig fråga som vi kommer att återkomma till.

Nu är det inte bara näringsutskottet som behandlar frågan. Även miljö- och jordbruksutskottet har ansvar för frågorna om miljön. Vi hoppas att vi kommer att återkomma till detta och att vi kommer att kunna ha torven som en viktig del i vår bränsleförsörjning till framför allt kraftvärmeverken.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga motioner. Vi får återkomma till den energipolitiska debatten i samband med att vi behandlar andra energipolitiska betänkanden under våren. Jag noterar att ingen har begärt replik.

Anf. 41 LENNART BEIJER (v):

Herr talman! Det är riktigt, som någon har sagt, att vad gäller betänkandet om ursprungsgarantier är vi mycket överens. Jag vill också stryka under vad Lars Johansson sade att det här ändå är en del av en långsiktig energipolitik. Vi kan konstatera att under många år har det här varit den fråga där vi har haft den trygga majoriteten i riksdagen. I de mindre frågorna där vi kan vara överens är det viktigt att vi har en linje som bär framåt.

Vad gäller fjärrvärmerna har det varit många diskussioner om prissättning. Det har varit diskussioner om hur monopolet ska fungera. Det som nu finns, att fjärrvärmebranschen tillsammans med de största fjärrvärmeanvändarna försöker hitta system, detta så kallade Reko fjärrvärme, är ett bra steg framåt. Det är antagligen den väg man måste gå för att klara ut detta. Man får mellan producent och användare ett förtroende, det vill säga att man kan se igenom prissättning och varför olika åtgärder vidtas. På det sättet kan man bli överens om tagen. Det gör att man kan ha koll på detta naturliga monopol. Det är för övrigt svårt att tänka sig någon sorts konkurrens på fjärrvärmeområdet. Möjligen kan man tänka sig att den som har tillgång till mycket varmvatten får använda det i systemet och så vidare. Annars är det svårt att tänka sig konkurrerande fjärrvärme-system.

Per Bill sade att staten ska ha en liten vakande hand över detta, och det håller jag verkligen med om.

Men mest intressant, herr talman, i betänkandet är nog ändå diskussionen om torvens framtid. Utskottets majoritet anser att de nya rönen, det vill säga att det ur klimatpolitisk synvinkel kan vara en fördel att utvinna torv på vissa marker, i sin tur har gett upphov till att vi kanske måste kunna diskutera frågan om torven på ett lite annorlunda sätt. Att inrikta torvutvinningen till just de markerna förändrar radikalt torvens situation menar jag och, såvitt jag kan förstå, också majoriteten. Men den nya situationen har inte anammats av alla. I en reservation framhårdar både Folkpartiet och Miljöpartiet i sitt kompromisslösa nej till torvbrytning. Man kan säga att dessa energipolitikens ytterkantspartier är eniga i sitt motstånd mot torven. Folkpartiet vill stoppa torvbrytning, trots att denna skulle vara positiv ur miljösynpunkt. Men ledamöterna i samma parti, herr talman, är inte ett dugg rädda för att öppna svenska urangruvor. Folkpartiet är berett att bryta giftigt uran, frigöra uran till luft och vatten, men vill inte bryta hederlig, ren torv.

Det här skulle kunna vara en skrämmande energipolitik, och därför är det naturligtvis väldigt intressant att höra vad moderater och kristdemokrater har att säga om uranbrytarlinjen.

Miljöpartiet har naturligtvis konsekvent stått för den här linjen. Men om det nu skulle vara så, Ingegerd Saarinen, att det vetenskapen säger – det har vi försökt ta reda på – att brytning av torv på vissa marker är till fördel vad gäller CO₂-utsläpp, är då inte Miljöpartiet med på att det kan vara en fördel att använda den inhemska torven?

Därmed, herr talman, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet.

Anf. 42 HÅKAN LARSSON (c):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i detta betänkande. I praktiken är det stor enighet om innehållet, förutom vad gäller torven. Jag kommer därför att speciellt ta upp energitorvens framtid i detta anförande.

Trots att en av mina egna motioner, som jag själv har undertecknat, avstyrks formellt är jag glad över vad det står i betänkandet. En bred majoritet i utskottet har enats om att torv är ett värdefullt bränsle i den svenska energimixen även framöver. Utskottsledamöter från fem partier understryker gemensamt att vi utgår från att de analyser som flera myn-

digheter nu arbetar med, och som ska slutredovisas i juni, kommer att resultera ”i konkreta förslag som möjliggör ett fortsatt torvbruk i Sverige”.

Det är inte var dag som fem av sju partier kan enas om ett energipolitiskt ställningstagande. Jag ser det som väldigt positivt.

Torvbranschen är nu inriktad på att koncentrera verksamheten till de torvmarker som redan läcker koldioxid till följd av dikning och annan mänsklig påverkan. Genom att nyttja de här markerna kan torvbrukets totala växthuspåverkan reduceras och mer komma att likna trädbränsle. Torven är ju en långsamt förnybar energikälla.

Att fem partier nu är överens om att krafttag måste tas för att ge torven en roll i energisystemet framöver är självfallet goda nyheter för branschen, men också för de bygder där torven medverkar till att skapa sysselsättning och utveckling. Det gäller inte minst områden i Härjedalen, Hälsingland och delar av Småland.

Torven kan spela en viktig roll i exempelvis kommande energikombinat, där etanol och briketter produceras. Sådana planer finns exempelvis i Sveg i Härjedalen där man sedan länge har haft en torvfabrik, som nu utvecklas till ett energikombinat.

Torvens problem kan emellertid inte lösas bara genom att en majoritet här i riksdagen har förstått branschens besvärliga situation och vill vidta åtgärder. Huvudproblemet är att torven likställs med kol i EU:s utsläppshandelssystem. Därför är det viktigt att vi från svensk sida agerar för att få en ny klassificering av torven inom utsläppshandelssystemet. Jag hoppas att miljö- och jordbruksutskottet, som har huvudansvaret för det här, agerar offensivt för att få en sådan förändring till stånd.

Rent praktiskt kan vi i Sverige börja förbereda införandet av ett system med miljöcertifiering av torvbruket och därmed styra verksamheten till de marker som är påverkade och utdikade och som läcker växthusgaser. Därmed borde det miljöcertifierade torvbruket kunna undantas från bestämmelserna i utsläppshandelssystemet. Jag vet att branschen själv är inriktad på en sådan lösning, och därför hoppas jag att det snart kan komma i gång ett sådant arbete.

Redan öppnade energitorvtäkter ska naturligtvis kunna användas även framöver, eftersom de är dikade och släpper ifrån sig växthusgaser.

Det är viktigt att en diskussion med EU om omklassificering av torven inleds så snart som möjligt. Det arbetet bör samordnas med Finland, som också har ett omfattande torvbruk.

Eftersom torvbranschen befinner sig i en allvarlig situation är det viktigt att det händer någonting snart. Risken är att det kan ta något år, och under tiden är det viktigt att det vidtas andra åtgärder. Jag hoppas att det blir resultatet av de utredningar och analyser som nu görs, så att inte torven straffas ut som energikälla och ersätts med kol. Vi har redan hört exempel på att kraftvärmeverk är på väg att lämna torven för kol. Inhemsk torv är en mer miljövänlig energikälla än energi från olja, kol och uran.

Prot. 2005/06:108
21 april

*Ursprungsgarantier
för högeffektiv
kraftvärmeel m.m.*

Anf. 43 LARS JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Det senaste exemplet som Håkan Larsson pratade om, torven, är precis en sådan överenskommelse som vi gemensamt har förhandlat fram. Där har det varit fråga om ett givande och tagande i hur vi skulle formulera utskottets betänkande, med tanke på att miljö- och jordbruksutskottet har ett avgörande i frågan.

Det här är också en fråga där Folkpartiet har en radikalt annan mening, som har framgått. Det blir då en fråga till hösten, om det mot förmodan skulle bli en borgerlig regering. Då är det väldigt viktigt att energiöverenskommelsen med Socialdemokraterna fortsättningsvis kommer att gälla, för att vi ska kunna fortsätta att ha en långsiktig energipolitik. Därför är det viktigt att veta hur Centerpartiet och Håkan Larsson ställer sig till Folkpartiets och i synnerhet Eva Flyborgs frierier hela tiden: Kom över och gör en borgerlig energipolitik!

Min fråga till Håkan Larsson är: Står ni fast och kommer ni att stå fast vid energiöverenskommelsen med Socialdemokraterna även om det skulle bli en borgerlig regering?

Anf. 44 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Herr talman! Centerpartiet har varit tydligt vad gäller uttalanden från både Eskil Erlandsson och Maud Olofsson om att vi vill ha en långsiktig energipolitik som är blocköverskridande. Sedan skulle vi gärna se att fler partier ansluter sig till en sådan bred uppgörelse. På den punkten kan Lars Johansson vara ganska lugn.

Sedan gäller det att vi hela tiden diskuterar hur energipolitiken ska se ut, följer med utvecklingen och anpassar den till den situation vi är i. Diskussionen är inte slut, utan den måste hela tiden fortgå.

Anf. 45 LARS JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Ja, precis, och torven är ett bra exempel. Det här är inte avslutat, utan vi måste återkomma till frågan. Förmodligen blir det en fråga att ta ställning till under höstrikdagen, om vi får som vi vill, alltså att det blir ett positivt utlåtande kring att vi ska kunna använda oss av torven i fortsättningen. Då blir det en fortsatt diskussion om hur det ska gå till, och då är det viktigt att man har den här typen av blocköverskridande överenskommelse.

Jag är övertygad om, precis som Håkan Larsson, att frågan om energipolitiken inte är slut med det här utan att den hela tiden kommer att prövas även fortsättningsvis. Nya saker kommer att inträffa, och vi måste förmodligen fortsättningsvis se över elcertifikatssystem och så vidare och diskutera förlängningar av den typen av system.

Det här är frågor som kommer att ha stor betydelse för lång tid framöver, och då är det ännu viktigare att vi kan vara överens om att det samspillet och det samarbetet ska kunna fortsätta.

Anf. 46 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Herr talman! Jag kan i stort sett vara överens med Lars Johansson. Det är viktigt att vi har en ständig energipolitisk diskussion och att vi tar hänsyn till vad som händer, så att vi både ser till att vi har tillräckligt med energi för industri och samhälle och att vi fortsätter energiomställningen från kärnkraft och fossila bränslen till långsiktigt förnybara ener-

gikällor. Någon annan väg finns inte att gå, som jag ser det. Sedan är frågan hur lång tid denna energiomställning kommer att ta.

Prot. 2005/06:108
21 april

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 april.)

8 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 21 april

2005/06:358 av *Tobias Billström* (m) till statsrådet Jens Orback

Budgetmedel för flyktingmottagandet

2005/06:359 av *Mariam Osman Sherifay* (s) till utrikesminister Carin Jämtin

Bombningar i Irak

2005/06:360 av *Henrik S Järrel* (m) till statsrådet Sven-Erik Österberg

Osund kommunal konkurrens

2005/06:361 av *Birgitta Sellén* (c) till justitieminister Thomas Bodström

Lag om åldersgränser vid uthyrning och försäljning av dator- och tv-spel

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 april.

9 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 21 april

2005/06:1442 av *Peter Danielsson* (m) till socialminister Berit Andnor

Säkerställande av gränsöverskridande statistik

2005/06:1443 av *Lars Ångström* (mp) till samhällsbyggnadsminister

Mona Sahlin

Förutsättningar för fjärr- och kraftvärmens fortsatta expansion

2005/06:1444 av *Henrik S Järrel* (m) till finansminister Pär Nuder

Reklamskattens avskaffande

2005/06:1445 av *Mikael Oscarsson* (kd) till finansminister Pär Nuder

Gränsen mellan foster och barn i svensk lagstiftning

2005/06:1446 av *Krister Örnffäder* (s) till statsrådet Hans Karlsson

Arbetsförhinder och politiskt deltagande

2005/06:1447 av *Birgitta Ahlqvist* (s) till justitieminister Thomas Bodström

Europarådets konvention angående människohandel

2005/06:1448 av *Krister Hammarbergh* (m) till justitieminister Thomas

Bodström

Rån i Norrbotten

2005/06:1449 av *Bertil Kjellberg* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Bristen på häktesplatser

2005/06:1450 av *Catharina Bråkenhielm* (s) till statsrådet Ylva Johansson

Ekonomiskt stöd åt livsmedelsintoleranta

2005/06:1451 av *Jan-Evert Rådström* (m) till statsrådet Lena Sommestad

Biologiskt nedbrytbara förpackningar

2005/06:1452 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till statsrådet Lena Sommestad

Producentansvar

2005/06:1453 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till statsrådet Hans Karlsson

Ungdomsarbetslöshet

2005/06:1454 av *Cecilia Widegren* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Fiskeadministrationens kostnader

2005/06:1455 av *Ulla Wester* (s) till statsrådet Lena Hallengren

Barn i behov av särskilt stöd till förskola

2005/06:1456 av *Bertil Kjellberg* (m) till statsrådet Lena Hallengren

Nationell utvärdering av 15-timmarsregeln på Sveriges förskolor

2005/06:1457 av *Bertil Kjellberg* (m) till näringsminister Thomas Östros

Offentlig upphandling

2005/06:1458 av *Helene Petersson* (s) till statsrådet Ulrica Messing

Lantbrevbärarservice

2005/06:1459 av *Nina Lundström* (fp) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin

Kommunala bostadsförmedlingar

2005/06:1460 av *Lennart Fremling* (fp) till statsrådet Hans Karlsson

Stelbenta sjukskrivningsregler

2005/06:1461 av *Anna Grönlund Krantz* (fp) till försvarsminister Leni Björklund

Värnplikt på männens villkor

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 april.

10 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmäldes att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 20 april

2005/06:1383 av *Anita Brodén* (fp) till näringsminister Thomas Östros

Administrativt krångel för jordbruk, skog och fiske

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 april.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början till och med 5 §
anf. 27 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan.....	1
2 § Hänvisning av ärende till utskott	1
3 § Högskolan: Övergripande frågor och organisationsfrågor	1
Utbildningsutskottets betänkande 2005/06:UbU15	1
(Beslut skulle fattas den 26 april.).....	1
4 § Lärarutbildning och lärare.....	1
Utbildningsutskottets betänkande 2005/06:UbU16.....	1
Anf. 1 STEN TOLGFORS (m)	1
Anf. 2 ULF NILSSON (fp)	4
Anf. 3 BRITT-MARIE DANESTIG (v)	6
Anf. 4 ULF NILSSON (fp) replik	9
Anf. 5 BRITT-MARIE DANESTIG (v) replik	9
Anf. 6 ULF NILSSON (fp) replik	10
Anf. 7 BRITT-MARIE DANESTIG (v) replik	10
Anf. 8 HÅKAN LARSSON (c).....	11
Anf. 9 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s)	12
Anf. 10 STEN TOLGFORS (m) replik	14
Anf. 11 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik	15
Anf. 12 STEN TOLGFORS (m) replik	16
Anf. 13 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik	16
Anf. 14 ULF NILSSON (fp) replik	17
Anf. 15 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik	18
Anf. 16 ULF NILSSON (fp) replik	18
Anf. 17 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik	19
Anf. 18 ANA MARIA NARTI (fp).....	19
Anf. 19 BRITT-MARIE DANESTIG (v) replik	21
Anf. 20 ANA MARIA NARTI (fp) replik	21
Anf. 21 BRITT-MARIE DANESTIG (v) replik	21
Anf. 22 ANA MARIA NARTI (fp) replik	22
(Beslut skulle fattas den 26 april.).....	22
5 § Redogörelse för regelförbättringsarbetet	22
Näringsutskottets betänkande 2005/06:NU10	22
Anf. 23 KRISTER HAMMARBERGH (m)	22
Anf. 24 EVA FLYBORG (fp).....	24
Anf. 25 LARS LINDÉN (kd)	26
Anf. 26 ÅSA TORSTENSSON (c)	28
Anf. 27 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	29
Anf. 28 GUNILLA WAHLÉN (v).....	32
Anf. 29 INGEGERD SAARINEN (mp)	33
(Beslut skulle fattas den 26 april.).....	34
6 § Vissa handelspolitiska frågor	35
Näringsutskottets betänkande 2005/06:NU14	35
Anf. 30 PER BILL (m).....	35
Anf. 31 NYAMKO SABUNI (fp).....	36

Anf. 32 LARS LINDÉN (kd)	37
Anf. 33 GUNILLA WAHLÉN (v)	39
Anf. 34 INGEGERD SAARINEN (mp).....	41
Anf. 35 REYNOLDH FURUSTRAND (s)	41
Anf. 36 PER BILL (m).....	44
(Beslut skulle fattas den 26 april.)	44
7 § Ursprungsgarantier för högeffektiv kraftvärmeel m.m.	44
Näringsutskottets betänkande 2005/06:NU15	44
Anf. 37 PER BILL (m).....	44
Anf. 38 EVA FLYBORG (fp)	45
Anf. 39 INGEGERD SAARINEN (mp).....	45
Anf. 40 LARS JOHANSSON (s)	46
Anf. 41 LENNART BEIJER (v).....	47
Anf. 42 HÅKAN LARSSON (c).....	48
Anf. 43 LARS JOHANSSON (s) replik	50
Anf. 44 HÅKAN LARSSON (c) replik.....	50
Anf. 45 LARS JOHANSSON (s) replik	50
Anf. 46 HÅKAN LARSSON (c) replik.....	50
(Beslut skulle fattas den 26 april.)	51
8 § Anmälan om interpellationer	51
9 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	51
10 § Anmälan om skriftligt svar på fråga	52
11 § Kammaren åtskildes kl. 12.29.....	53

